

50825
BIBLIOTEKA OSSOLIŃSKICH.
ZBIÓR MATERIAŁÓW DO HISTORII POLSKIEJ.
ZESZYT I.

PAMIĘTNIK
JAKUBA PSZONKI

z autografu w bibliotece Ossolińskich znajdującego się wydany.

INWENTARZ SKARBU KORONNEGO
z roku 1607.

Lwów.
Nakładem Zakładu nar. im. Ossolińskich.
1874.

PAMIĘTNIK
JAKUBA PSZONKI.

B 245

100

BIBLIOTEKA OSSOLIŃSKICH.
ZBIÓR MATERIAŁÓW DO HISTORII POLSKIEJ.
ZESZYT I.

PAMIĘTNIK
JAKUBA PSZONKI

z autografu w bibliotece Ossolińskich znajdującego się wydany.

INWENTARZ SKARBU KORONNEGO
z roku 1607.

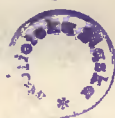

Lwów.
Nakładem Zakładu nar. im. Ossolińskich.
1874.

II 156

117805

II

PRZEDMOWA.

Imię Pszonków stało się głośnie w Polsce z powodu tak zwanéj Rzeczypospolitéj Babińskiej. Założył ją jak wiadomo w XVI wieku Stanisław Pszonka, sędzia Lubelski, w dobrach swoich Babinie, celem dowcipnéj a w pewnych karbach przyzwoitości utrzymywanej zabawy, która zarazem wpływać miała na poprawę obyczajów. Wiadomość o niéj podał niegdyś Józef Kalasanty Szaniawski w pięknej swojej rozprawie umieszczonej w Pamiętniku warszawskim z roku 1816. Mimo robionych przez siebie poszukiwań, do których mu ówczesna biblioteka Puławska rękopismów swoich dostarczyła, o samym jednak założycielu Rzeczypospolitéj Babińskiej i rodzinie jego nie wiele umiał powiedzieć nad to, co wyczytał w Sarnickim, podał nawet mylną datę jego śmierci, którą za nim wszyscy dotąd powtarzają. Biblioteka Ossolińskich posiada w swoich zbiorach pod liczbą 60 rękopism pisany w Babinie w wieku XVI i XVII. Był wtedy chwalebny zwyczaj w Polsce, że jeden i drugi ziemianin obok innych swoich zatrudnień miał w domu księgę, w którą przy sposobności zaciągał tak to co ważniejszego w kraju się działo jak i własne swoje przygody. Taką domową księgą rodziny Pszonków był właśnie ten rękopism, oprawny starannie w skórę z wyciskami starożytnych mędrców i królów, między nimi obok osób biblijnych rozpoznać się daje twarz Zygmunta Augusta. Przeszło 150 arkuszy obejmuje ta księga, a zawiera najpierw krótką genealogią rodziny Pszonków, po której następuje Summarius omnium in genere tam antiquarum; quam novarum inscripcionum, granicierum, tam ratione fundi;

quam etiam variarum controversiarum, per intercisas causae decissae, ex quo facile ambiguitas apparebit; quod tandem munimentis non possit demonstrari, ex actu huius Summarii in Actis tam terrestribus quam castrensibus reperietur; in anno domini 1588 die 10. Augusti commulatus et conscriptus per S(tanislauum) P(szonka).

Akta te spisane przez Stanisława, starszego syna założyciela Rzeczypospolitej Babińskiej, tylko po rok 1588, dopełniane były później przez innych, w części też i przez młodszego syna Jakuba Pszonkę, jak się to z tożsamości pisma okazuje, aż do roku 1620, i zajmują największą część téj księgi, mianowicie od karty 1 — 242. Na karcie 243 jest po jednej stronie Summarius Quartae anno domini 1618, a po drugiej Dział ichmość potomków wojewody wołyńskiego, xiążenia Ostrowskiego (sic). Następuje Inwentarz skarbu koronnego y Babińskiego, z dowcipną przy tytule uwagą, że co koronne to i Babińskie. Inwentarz ten zajmuje 11 kart.

Po trzech białych kartach następuje krótkie wynotowanie zdarzeń główniejszych w Polsce od roku 1506 — 1575, a dalej od karty 259 — 276: Res memoratū dignae in vita mea gestae per me Jacobum Pszonka connotatae. Pamiętnik ten zaczyna się ze śmiercią Zygmunta Augusta a doprowadzon do wojny Chocimskiej roku 1620. Resztę rękopismu zajmują pisma następujące:

Peregrinatio Turcica siue Ludus Turcarum a Sultan Murat imperatore in filii circumcisione Constantinopoli exhibiti et per Albertum Perlitium connotati (sic) anno domini 1582.

Ad magnum Moschoviae ducem Litterae sacrae regiae majestatis, quibus respondet ad literas per dominum Christophorum Dzierzek, majestatis regiae aulicum, ab eodem magno duce in anno 1581 redditas.

Ten list Stefana Batorego zajmuje 23 kart ściśle pisanych, a brakuje w nim końca, urywa się na słowach; quos re aliqua fundaverat, iis quadruplum reddidit. Na ostatku od karty 304 — 319 wpisano tu inną, znacznie późniejszą ręką kilk^a dokumentów z czasów Władysława IV.

Z genealogii i z aktów dowiadujemy się, że Stanisław Pszonka założyciel Rzeczypospolitej Babińskiej, ożeniony był z Barbarą Niedrwicką i miał z nią kilku synów, którzy orężem zasługiwali się ojczyźnie. Niektórzy z nich w dość młodym wieku bezpotomnie pomarli, a zostali dwaj tylko: Stanisław i Jakub. W czasie śmierci swojego ojca roku 1580 przypadł, byli jeszcze, jak się zdaje, małoletnimi, znachodzi się bowiem wzmianka o opiece ich, którym był Jan Zaporski ich krewny, i robił dział pierwszy majątku ojcowskiego między nimi w roku 1591. Tak jeden jak i drugi z nich starał się skreślić w téj księdze to, co za dobre dla wiadomości lub nauki potomków uznał.

Akta przez Stanisława Pszonkę zaczęte a przez innych dopełniane sięgają treścią swoją od XIV wieku do połowy XVII, a odnoszą się głównie do spraw majątkowych tak samych Pszonków jak i wielu znakomitych rodzin, które z nimi w pokrewieństwie i stosunkach różnych zostawały. Spotykamy się tu z imionami Żółkiewskich, Dziaduszyckich, Sobieskich, Kaszewskich, Palczewskich, Pełków, Niedrwickich, Kozarzowskich, Jabłońskich, Zbrożków, Łodziów, Cieszkowskich, Gościńskich, Zaporskich i wielu innych. Pamiętnik wpisał tu własnoręcznie Jakub młodszy brat Stanisława, a z podobieństwa pisma wnosić można, że tak genealogia téj rodziny na początku umieszczona, jak i zdarzenia od roku 1506 — 1575 były takżę jeśli nie pierwotnie przez niego ułożone, toć przynajmniej jego ręką z dawniejszych jakichś notat tu wpisane.

Jakub Pszonka nieznany jest dotąd w polskiej literaturze. Niesiecki spominał o nim tylko, że to był mąż rycerski; sam zaś nadmienia o sobie w swym pamiętniku, że w roku 1582 towarzyszył Hieronimowi Filipowskiemu w poselstwie do Turcyi, a w następnym roku na Podolu wojował. W bezkrólewiu po Stefanie Batorym służył wojskowo pod Andrzejem Tęczyńskim kasztelanem krakowskim i walczył na pograniczu Szląska i pod Krakowem. Po ojcu zmarłym, jak już nadmieniłem, roku 1580 dobra Babin, z częściami Strzeszkowic i mniejszego Radawczyka odziedziczywszy, ożenił się w roku 1592 z Dorotą Cie-

szkowską i miał liczne potomstwo, między innemi syna Adama, który był najpierw chorążym Chełmskim, później podkomorzym Lubelskim, a odznaczył się w bitwach ze Szwedami i Moskwą. Nieznany jest dokładnie jak rok urodzenia tak i rok śmierci Jakuba. Z okoliczności atoli, że w czasie śmierci ojcowskiej był jeszcze małoletnim, wniesć można, że się rodził około roku 1560, gdy zaś Pamiętnik swój na roku 1620 przerwał, a syn w dopisku swoim uwiadamia, że przerwanie to chorobą ojca spowodowane wielą laty śmierć jego poprzedziło, zawiązać tedy można, że umarł prawdopodobnie około roku 1640.

Pisał pamiętnik swój w języku łacińskim, parę tylko niewielkich ustępów oddał po polsku. Sprawy publiczne jak i domowe jego przygody równie go zajmowały, stawia więc jedne obok drugich w porządku tym, jak następowały po sobie, a kreśli je doraźnie, bez długiego namysłu, tuż za samemi zdarzeniami, stąd nie jednokrotnie natrafiamy w jego opowiadaniu obawę tego, co nie nastąpiło, lub radość z pomyślności, które w skutkach swoich zawiodły. Każde urodzenie syna lub córki zaciąga do pamiętnika swego starannie, a obok dnia i godziny urodzin, podnosi nadewszystko tę okoliczność, czy to było pod znakiem Ryby, Raka lub Koziorożca i w jakiej był natenczas księżyc do innych planet konjunkturze. Przy tych astrologicznych obserwacjach nie zapomina wezwać boskiego błogosławieństwa dla nowonarodzonego lub nowonarodzonej, niekiedy je dla dobitności raz i drugi powtarza. Łacina jego nie tego, według potocznej mowy polskiej układa jój wyrazy, okresów częstokroć należycie nie wiąże, popełnia nawet liczne gramatyczne usterki; czule jednak opowiedziawszy śmierć żony, uczcił jój pamięć wcale niezgorszymi, jak na owe czasy, hexametrami. Znaczną część zdarzeń publicznych sumarycznie tylko podaje nie zapuszczając się w szczegóły, a w pośpiechu zostawia luki gęste na dolożenie dat, które mu w pisaniu z pamięci wypadły, a których też i później dolożyć nie uściągł; dalsze zdarzenia opowiada wprawdzie ze wszystkiemi okolicznościami, częstokroć jednak nie uporządkowawszy należycie szczegółów, nie ujawszy w pewną zwięzłość swych myśli. Czuł

wszakże sam wady swojego dzieła i dodał późniejszą nieco ręką zaraz na tytule, że te zapiski jego poprawy potrzebują.

Przy wszystkich atoli swych niedostatkach i naiwnostkach ma to proste, doraźne zdarzeń społecznych skreślenie pewien powab dla zastanawiającego się nad przeszłością naszą rodaka, i ważność swoją stąd, że okazuje ducha czasu i odsłania nie jedną stronę domowego i publicznego życia naszych przodków. Odbily się w niém żywo owe wrażenia, jakie wielkie niektóre za Zygmunta III wypadki w Polsce, w pierwszych chwilach swoich na narodzie wywierały, i co o nich wtedy sądzono. Autor, jeden z mężów w owym wieku światlejszych, członek rodziny wielce w narodzie poważanej i używającej nie małej popularności, może być uważany poniekąd za przedstawiciela jeśli nie całego stanu rycerskiego podówczas, toć przynajmniej znacznej jego części. Szczerze cieszy się pomyślnością kraju, nad niepowodzeniami jego boleje, a opowiada śmiało, z tą swobodą umysłu, jaka obywatela wolnej Rzeczypospolitej cechuje. Bez ogródki wskazuje w otoczeniu królewskiem, w ówczesném duchowieństwie owę sprężynę, co pobudzała Opalińskiego Łukasza ze Stanisławem Stadnickim do krwawych zająć, do wzajemnych prześladowań i owych najazdów co przez jakiś czas niepokoiły całe województwa, a skończyły się ubiciem heretyka Stadnickiego. Z goryczą nadmienia o nieporozumieniach wodzów, o sobkostwie Potockich, co przeważnym wpływem swoim wywieranym na Zygmunta III odjęli precyzją i stanowczość działań jego w wojnie moskiewskiej i cel wyprawy śmiałem Żółkiewskiego na Moskwę uderzeniem już prawie osiągnięty, zwikhnęli; a gdy z kolei przychodzi mu zapisać, że postanowiono wyprawę na Moskwę Władysława, wykrzykuje z przekąsem: *Sero sapiunt Fryges! Non erat omittenda occasio.* Bezprawia różne i niesforności szlachty nastrajają go niekiedy do smutnych o ojczyźnie naszej przepowiedni, które się niestety aż zanadto ziściły, a w szczerości i dobroduszości autora wynurzeń, przeglądają też jego własne i społecznych jego obłądki i uprzedzenia. Narzeka na złe, które się w kraju dzieje, ale do złego zalicza on i to, że na każdym sejmie podatki na potrzeby Rzeczypospo-

litęj uchwalają. Jak gdyby państwo obejść się mogło bez podatków. Po pogromie cecorskim, kiedy nad bezbronną naszą ojczyzną stanął nagle z wyciągniętym mieczem Turczyn, gotując się zadać jęj jakby już cios ostatni, dokładał król wszelkich starań, aby cios ten odeprzeć, i na gwałt zewsząd wojska zaciągał. Usiłowania jego w tęg mierze zasługiwały bezsprzecznie na największą pochwałę; ale nie tak myślano o tęg w Babinie i w kołach tych, o które ocierał się nasz autor. Szlachta upatrywała i tu jakoby utajony zamiar króla: nastawanie na jęj wolności. Podejrzliwością trapiona, poglądała na kroki królewskie z największą niespokojnością i zdawała się więcej lękać owych zaciągów, niż Turka.

Zwykle wyszukujemy głównęj przyczyny upadku naszej ojczyzny w okolicznościach zewnętrznych, i w zewnętrznych też politycznych konstelacyach zbawienia wyglądamy. Nie tu wszakże jest główne źródło jak nieszczęść naszych tak i nadziei; jest ono wewnątrz nas. Rozglądamy naszą przeszłość, korzystamy ze światła, do którego mamy dziś wszystkie drogi otwarte; przyswajamy sobie cnoty, jakiemi się przodkowie nasi w dobrych rzeczypospolitęj czasach odznaczali, a otrząsamy się z tych wad i niesforności, które się zagnieżdżwszy w naszym narodzie, upadek jego przygotowały: to jest jedyna droga, na której wytrwale postępując, możemy być pewni naszego odrodzenia.

Wydając ten Pamiętnik uznaliśmy za stosowne, objąć przy nim zarazem i to, co go w rękopismie poprzedza, a w części przynajmniej do tegoż autora należyć się zdaje, mianowicie: Genealogią Pszonków i zdarzenia luźne od r. 1506 do 1575. W końcu zaś dołączamy z tegoż rękopismu Inwentarz skarbu koronnego, który obok Inwentarza wydanego staraniem Biblioteki Polskiej w Paryżu roku 1862 *) tudzież Inwentarza

---

*) *Inventarium omnium et singulorum privilegiorum, literarum, diplomatum scripturarum et monumentorum, quaecumque in archivo regni in arce Cracoviensi continentur, per Commissarios a sacra regia*

wydanego w Bibliotece Ossolińskich, poczet nowy tom XII str. 103 i dalsze, stanowi w swoim rodzaju ciekawe źródło do poznania naszej przeszłości.

August Bielowski.

---

majestate et republica ad revidendum et connotandum omnes scripturas in eodem archivo existentes deputatos confectum anno domini 1682 cura Bibliothecae Polonicae editum. Lutetiae Parisiorum 1862.

RODOWÓD PSZONKÓW.

Iż za skaraniem jakimści pańskiem to czasów naszych powstało, że się wczynają częste rozterki, zaczem ieden drugiego w sławie, w urodzeniu często a gęsto maca i do naganięcia w ślachectwie przychodzi, przetom tu troche, com ad manum miał, położył genealogią przodków swych, aby ławie się na potem to pokazać mogło, na co się zły świat teraz rozpasął.

Acz to jest nawiętsza ozdoba będąc z zacnych przodków urodzony w domu starożytnym, starożytnej cnoty naśladować, a cnotliwemi sprawami swemi i sobie sławę i przodkom swym czynić, aby ini potomkowie to widząc, także cnoty naśladowali.

Anno Domini 1354 Piotrowi Pszonce Krczonów wzięto niesłusznie.

W Babinie tedy widzę napierwszem być dziedzicem, jako mam dowod z muniment, w roku 1420 Pszonka Mikołaj, który z Radawcem granice determinował. Ten miał z Tudorową Pełczanką syna Mikołaja.

A. D. 1437 Piotr Pszonka. Ten potomek tego Mikołaja graniczył od Strzeskowic z dziedziczkami Strzeskowskimi; który potym miał synów pięci: Mikołaja, Piotra, Marcina, Jana, Wojciecha. Dział tych anno 1445 Mikołajow. O Janie i Wojciechu nie mam wiadomości.

Mikołajowi na jego dział dostały się Strzeskowice; który potem miał trzech synów: Mikołaja, Piotra i Jana. Mikołajowi macierzyste dobra się dostały: Swierze i Chorlacz i Wola Swierska, od którego panowie Pszonkowie Jawiccy. Piotrowi

i Janowi Strzeskowice, od których z Strzeskowic idą panowie Strzeskowscy, już jedno dzisiejszy pan Stanisław Strzeskowski.

Marcin z Piotrem w Babinie dział wzięli anno 1455.

Od Marcina, który miał syna Jana, pana Babińskiego, pan Babiński Mikołaja Zakrystyana; Zakrystyan miał Łopuską y dziewczek 9; idą z dziewczek po Zakrystyanie panowie Kaszowscy i panowie Palczewscy z Palczewic.

1519 Od Piotra, który miał Zakliczanę za sobą anno 1465 (a ten podśedkiem Lubelskim był) syn Mikołaj, który był pisarzem ziemskim Lubelskim, który Pełczanę dziedziczkę z Giełczwie miał za sobą, a drugą Sobieski. Tę Pełczanę urodziła Latyczyńska z Gorajca, która urodziła Stanisława Pszonkę, który 1560 z Niedrwicką miał Stanisława i Jakuba Pszonki, acz ich było więcej, ale zesзли steriliter, służąc rzeczypospolitej.

Stanisław Janiowską, Jakub Cieszkowską pojęli.

Tę Niedrwicką Zawacka urodziła. Było tych Zawackich pięć: 1a za Płazą; 2a za Niedrwickim Stanisławem; 3a za Jasińskim, a dwie za Czeskimi bracią.

A Niedrwickich było trzech: Jan sterilis, Stanisław (od tego Jędrzey, od niego panie Stadnickie, Pszonczyzna i Pacanowska...).

ROCZNIK
1506 — 1575.

Sigismundus primns anno domini 1506.

Gliniski Michael ducatu Lithuaniae affectat 1507.

Zamek krakowsky restaurowan an. dom. 1508.

Zabrzezinski occisus a Michaeli Glinisky 1508.

Glinscij ad Moscum defectio 1508.

Anno domini 1509 Plescouia a Mosco capta fraude sacerdotum ruthenicorum, simul et ducatus eius.

Anno domini 1511 Martinus Luterus contra indulgentias Papae insurgit.

Pacta inter Tartarorum ducem praecopensem et Sigismundum regem Poloniae anno 1511.

Anno domini 1512 matrimonium Sigismundi et Barbarae filiae Stefani Siedmiogrodensis principis.

Anno Domini 1512 Tartarorum strages ad Wisneweciam 25000.

Dux Zatoriensis a Joanne Miskowio occisus.

Anno domini 1513 ab hoc tempore ducatus in capitaleatum...

Ducatus Smolenensis simul et arx captus a Wasiele Moscouiorum duce fraude per Michaellem Glinisky an. dom. 1514.

Anno domini 1514 ad Orszam duce Constantino Ostroviensi 80.000 Moscorum cesa, Swierczowio Joanne duce Polonorum.

Anno domini 1519 Tartarorum incursio et strages nostratum sub Sokal.

Matrimonium contractum inter Sigismundum regem Poloniae et Bonam ducis Mediolensis Sfortie filiam anno domini 1518.

Anno domini 1520 die 1 Augusti Sigismundus natus.

Anno domini 1525 ordo Cruciferorum in Prussia cessat; magister Prussiae dux a rege Sigismundo creatus est sicque bellum assiduum Poloniae finitur.

Anno domini 1526 ducatus Mazouiticus adjunctus regno Poloniae.

Anno domini 1526 Lodonicus Ungariae rex a Turcis profligatus et in lacu quodam submersus.

Janusz Wayda a Ferdinando victus et pulsus ex Ungaria anno domini 1527.

Anno domini 1529 Nicolaus Sieniawsky, Georius Latalsky, et alii inuitati ad conuiuium a duce Scitarum Oslano, capti.

Anno domini 1529 die s. Lucae Sigismundus Augustus creatur dux Lituanorum; post an. dom. 1530 coronatur in regem Poloniae.

Anno domini 1531 strages Walachorum et Turcorum ad Obertin duce Joanne Tarnouio.

Lacky in Poloniam receptus anno 1535.

Starodub a nostris captus et 80.000 Moscorum caesa. Simul captus dux Owaina et Hoysky anno 1535.

Anno domini 1537 Rokosz we Lwowie.

Anno domini 1538 ad Seretum cum Walachis pugna.

Izabella regis Sigismundi filia nupta Joanni Waydzie regis (sic) Ungariae anno domini 1539.

Anno domini 1542 locustarum multitudo alias szarancza.

Anno domini 1543 matrimonium Sigismundi Augusti et Helisabet filiae Ferdinandi regis Romanorum, quae mortua anno 1545.

Sigismundus Augustus in uxorem ducit Barbaram viduam Gastoldi uxorem, anno dni 1547.

Caroli quinti Romanorum imperatoris et ducum Saxoniae acris pugna anno dni 1547.

Mors Sigismundi primi regis Poloniae anno dni 1548 die Resurrectionis Domini.

Barbara coronatur anno domini 1550 et moritur 1551.

Anno domini 1552 Izabella regina Ungariae e regno cedit. Tunc temporis Buda a Turcis capta.

Anno domini 1553 Sigismundus Augustus ducit in uxorem Katherinam filiam Ferdinandi regis Romanorum, quae prius nupta fuit Gonzagae duci Mantuensi.

Anno domini 1556 magister Liunioniae Luteranorum sectae assentit et ordo illius tota archiepiscopum Rigensem captiuat Wilhelmum, margrafum Brandenburgensem. Ad quem liberandum Sigismundus Augustus exercitum circa Poswole educit in anno dni 1557, qui exercitus centum ferme milibus militum constabat.

Anno domini 1558 Iwanus dux Moscorum Liunioniam vastat cum 130.000, in dedicionem capit Narew, Derptum et alia castra 30.

Anno domini 1561 magister Liunioniae omnem dicionem Liunicam regi Augusto seque ipsum in tuicionem contra Moscum dedit.

Anno domini 1562 despotus Valachiam per Lascium adiutorem occupat, fugiente Alexandro Waywoda.

Hoc eodem anno 45000 Moscorum sub Neuel cesa.

Anno domini 1563 Polocia capta 15 Februarii a Iwano Moscorum duce.

Anno domini 1564 Moscorum 25000 strages sub Ula.

Eodem anno ad Orsza fluvium 50.000 Moscorum cesa, et ad Ozierisca 13.000 cesa, et alia multa milia variis in locis cesa.

Anno domini 1568 Sigismundus Augustus exercitum contra Moscum educit ad Radoszkowice, qui numeratus plus centum milium militum continebat. Eodem anno Ula capta a Sangusco.

Anno domini 1569 Unio regni Poloniae et magni ducatus Lithuaniae Lublini facta.

Hoc anno Petrus Zborowsky ad Turcam nuntius.

Anno domini 1570 fames magna per Litwaniam et Poloniam.

Cesar Turcarum exercitum contra Moscum mittit, quem Moscovitae variis in locis profligarunt sic, ut duo milia vix Coustantinopolim redirent, cum fuerint plus quam 100.000 et naues 150 galeri dicti anno 1570.

Anno domini 1572 Nicolai Mieleczky ad Walachos cum Bogdano expeditio.

Anno domini 1572 Sigismundus Augustus Kneszini mortuus, quem sequuta pestis per Poloniam maxima.

Anno domini 1575 in Septembre et Octobre Scitarum 150.000 Podoliam maxime devastarunt, qui dicuntur in Podolia Pokrowni Tatarzy.

Strzes Boże nas o temże czasie w tem rok(u) 1620.*)

---

*) Te słowa dopisane inną, znacznie późniejszą ręką, prawdopodobnie Adama Pszonki.

RES MEMORATU DIGNAE IN VITA MEA GESTAE
PER ME JACOBUM PSZONKA CONNOTATAE
EMENDATU NECESSARIAE ¹⁾.

Mors Sigismundi Augusti anno domini 1572, 18 Junii ²⁾.

Electio Henrici ducis Andegavensis in Regem Poloniae,
anno domini 1573 Aprilis 1 ³⁾.

Adventus eiusdem 18 Februarii et coronatio anno domini
1574, 21 Februarii.

Profugus idem eodem anno.

Conventus Varsaviae anno domini 1575 ibidemque electio
Stephani.

Electio Stephani Batory in regem Poloniae sub Stężica
opido.

Conventus Andrzejewiae anno domini... ⁴⁾

Adventus et Coronatio Stephani Batory anno do-
mini... ⁴⁾.

Expeditio simul contra Lascium in Lanckorona.

Eiusdem expeditio contra Gedanenses anno domini 1577
et continuatio belli in anno usque ad diem...

Expeditio contra Moschoviae ducem, quo tempore recepta
Polocia et aliae arces, quo tempore Andreae comiti a
Gorka adherui.

Secunda expeditio contra eundem, quo tempore capti
Wielkie Łuki, Zawłocze et aliae quam plurimae arces ditionis
Moschoviticae anno domini... ⁵⁾.

---

¹⁾ Per me...necessariae» te słowa autor później dopisał.

²⁾ Umarł 7 lipca. ³⁾ raczej 11 maja. ⁴⁾ 1576 ⁵⁾ 1580.

Quo tempore in stativis agente frater Nicolaus Pszonka gerens vicem Rotmagistri Palatini Polocensis Ceplae e vita excessit vir insignis et miles egregius.

Hoc pene anno Stanislaus Pszonka de Babino pater carissimus vir singulari pietate et gratia colendus vitam cum morte mutavit anno domini 1580.

Hoc anno Barbara de Niedrwica Pszoncina mater mea e vita excessit, scilicet 1580.

Hoc anno Stanislaus Niedrwicki de Niedrwica e vita migravit.

Tertia expeditio Stephani Regis in Moschoviam. Obsessa Plescovia, per pacis conditiones recepta Livonia in anno domini 1582; ibidem militavit frater Stanislaus ¹⁾.

Anno dni 1582 Hieronimus Philipowsky Lectistrator Stephani regis ex itinere in Moschoviam versus Pleschoviam nuncium agit in Turciam ad imperatorem Soltan Amurat, cum quo iter agressus sum, quod feliciter expedit rediitque ad comitia Varsaviae acta post finitum bellum Moscoviticum.

In Anno dni 1583 Podoliam veni ibique militiae operam dedi.

In anno 1584 arenda a domino Zaporski expirata circa festum Joannis Baptistae.

Stephani Regis invictissimi mors anno dni ²⁾.

Militiae operam dedi circa Silesiam sub praefecto Palatino Cracoviae Andrea Comite a Thęczyn in anno domini.... ³⁾.

Convocatio Varsaviae de modo et loco electionis novi regis in anno domini ³⁾.

Electio Sigismundi III regis Poloniae Varsaviae anno ³⁾.

Expeditio circa Cracoviam, cui interfui et militiae operam dedi.

Adventus sub Cracoviam Maximiliani archiducis Austriae.

---

¹⁾ Stanisław Pszonka starszy brat autora. ²⁾ 1586 grudnia 12.
³⁾ 1587.

Mors Joannis Pszonka fratris carissimi.

Discessus Maximiliani.

Adventus Sigismundi tertii Regis Poloniae et coronatio.

Conflictus Biezinensis et captivitas Maximiliani.

Expeditio contra Turcas et Scitas in Podoliam in anno.... ¹⁾).

Coniugium Annae Niedrwicka et Andreae Stadnicki a Smigrod.

In anno domini 1591 Stanislaus Pszonka uxorem duxit virginem Zophiam Janiowska ²⁾ die...

Judicia militaria Tribunalia anno domini 1591.

Mors Annae de Babino Kaszowska anno domini 1592 die...

In anno 1592 nata filia Stanislao Pszonka Anna nominata die 15 Januarii sub Aquario, quae defuncta anno dni 1594.

In anno dni 1592 die 2 Februarii matrimonium contractum inter me Jacobum Pszonka et virginem Doroteam Cieszkowska. Eodem anno die 2 Februarii interitus Andreae Zaporski.

Granities inter hereditates Babin et Matczin factae eodem anno die 25 Majj.

Nuptiae factae Cracoviae solennes regi Sigismundo et Annae archiducis Caroli filiae anno 1592 ut supra, die 31 (Maji) ³⁾.

Divisio facta inter Stanislaum et Jacobum Pszonki anno domini 1592 die (15 Julii) ⁴⁾.

Anno dni 1593 die prima Maii hora 21 in Novilunio Mai sub signo ariete, sub signo *♄ nata mihi filiola Zophia... quae postea nupta Venceslao Zamoyscio ⁵⁾.

Mors regis Suecorum anno domini 1593 Johannis.

---

¹⁾ 1589 ²⁾ Obacz wyżej str. 38. ³⁾ właściwie 30 maja. ⁴⁾ Dział ten wypisany jest całkowicie w Sumaryuszu na karcie 67 rękopismu. i stamtąd dzień jego dołożyliśmy. ⁵⁾ obacz niżej.

Discéssus Regis Poloniae in Sueciam eodem anno.

Seditio Gedanensium facta praesente rege eodem anno.

Anno dni nata filiola fratri Stanislao 1593 Barbara.

Matrimonium contractum inter illustrem Laticzinski et virginem Borkowska anno 1592, 22 Novembris.

Anno dni 1593 obitus Martini Sobieski fratris dilecti.

Obitus Stanislai comitis a Gorca Palatini Posnaniensis anno domini 1593.

Obitus Opalinii Marszalci regni.

Eodem anno mors Ducis Sluciae Siemionis.

Ducis Alexandri Sluciae mors.

Mors Georii Slucensis ducis.

Mors Bonarii castellanei Cracoviensis.

Anno dni 1594 reditus ex Svecia regius die... ¹⁾.

Oppugnatio Rab a Turcis anno dni 1594 et in dicionem Turcicam eiusdem receptio circa festa Michaelis.

Anno dni 1594 die 4 Septembris matrimonium contractum inter virginem Annam Cieszkowska et Stanislaum Korzeński.

Anno dni 1594 die 20 Novembris nata mihi filiola Anna, hora diei ferme 18 post elapsam primam partem mensis Decembris sub Piscibus sub signo ☐ ♀.

Anno dni 1594 Domino Stanislao Pszoncae natus filius die 3 Augusti post plenilunium Septembris sub Piscibus sub signo ♄ ♀.

Idem mortuus anno domini 1599, 14 Augusto.

Anno domini 1595 Generosus dominus Stanislaus Cieszkowski die 21 Aprilis pater amandus mortem cum vita mutavit.

Anno domini 1594 Tatarorum per Poloniam in Ungariam incursio, copiisque iunctis cum Turcis Ungariam vastarunt, propugnaculumque munitissimum dictum Rab per traditionem Herdecii... Una cum civitate munitissima cum summo detrimento

---

¹⁾ 18 sierpnia.

totius rei publicae Christianae, qui Erdecus post hac Viennae capite plexus cum abscisione manus. Quod detrimentum resarciendo anno dni 1595 imperator et Summus pontifex mittunt exercitum in Ungariam ereptaque e potestate Turcarum civitate arceque Strigonio, defuncto duce summo exercitus... viro industriosus ac bellicosus, exercitus dimissus.

Anno dni 1595 Joannes Zamoscius exercituum praefectus collecto exercitu, ne iterum Scitae per Poloniam in Ungariam transeant, in Valachiam ducit exercitum pulsoque principe Valachico, quem praefecerat princeps Transilvaniae nomine Rosvan-Aga, alium praeficit nomine Jeremiam ibique cum Tataris manus conserunt, qui Valachico principatui praeficere voluerunt Sendacum Tehinensem. Victoribus Polonis Tatari inducias petunt, pacemque constituunt. Discesso Joanne Zamoscio princeps Transilvaniae cum principe Moldaviae, collecto exercitu de turcica potestate eripiunt principatum Moldaviae, Turcae fugiunt relictis munitionibus suis, quae munitiones recuperant Moldavii, utpote Torhovische, Bukorestum etc.

Qua victoria elatus princeps Transilvaniae exercitum mittit in Valachiam volens eam recuperare, cui exercitui praeficit eum, qui prius ab eo dominabat Valachiae, nomine Rosvan-Aga, quem Poloni, (quos in praesidio reliquerat Zamojscius in Valachia) iam fu(g)ientibus Valachis cum exercitu suo plane contriverunt captoque duce exercitus Poloni victoria potiti sunt. Rosvan-Aga palo affixus, Petricus Polonus imperabat.

Anno dni 1595 die ¹⁾ natus est regi Sigmundo filius nomine Joannes Vladislaus.

Anno dni 1595 magnificus Nicolaus Jazłowiecki capitaneus Sniatinensis e vita decessit.

Anno dni 159.. die... Katerina fratris filiola nata.

Anno dni 1596 magnificus Procopius Sieniawski marschalcus curiae regiae, capitaneus Sniatynensis et Ratinensis mortem cum vita mutavit die 3 Januarii.

Tum temporis cum Scitae per Pocutiam in Ungariam irrepererant eamque cum Turcis vastaverant Raboque potiti sunt,

---

¹⁾ 9 czerwca

homo quidam nomine Nalewayko ex Kosakorum ordine collegit sibi similes, Scitas insequuturus cum aliis multis et Joanne Zamojscio, frustra id tentando, cum Scitae mira celeritate montes transierunt ac exercitui turcico iuncti sunt, Nalewayko ille cohortem suam vertit in latrocinium ac rapinam. Primum enim vastavit oppidum. . . . ¹⁾ Kalinoviique arce potitus arma dirripuit suisque divisit, quod cum ei succederet nec ob id facinus penas daret, maiora tentat multosque sibi similes aggregat, tum demum Luckum tunc temporis nundina celebrantem spoliatur. Lituaniam ingressus Sluckum et alia quam plurima opida vastat et ex praeda sic locupletatur, ut aliquot milia hominum suo stipendio sibi ordinat, Carque Naleway nominari iussit. Direpta Mohilovia ibique victo exercitu Radziwili palatini Vilnensis, Podoliam iter aggreditur, iunctisque viribus cum Łoboda praefecto Kozakorum maiora tentare audent, ac cum exercitu Polono manus conserunt et multos ex Polonis trucidant, utpote rotmagistrum Wernek, Laszcz, Gałęzowski, Dłuscium, omnes egregios milites et alios multos; et sic illa latronum turba crevit, ut ad quindecim milia militum numerarentur. Ex quo magnum periculum totius Reipublicae imminebat; fuerant enim nonnulli, qui ex practica Maximiliani archiducis Austriae id fieri arbitrabantur. Collecto itaque exercitu Joannes Zamoscus iussu regis, mittit Stanislaum Zolkiewium castellanum Leopoliensem et summum campiductorem totius exercitus, qui aliquoties conflictis manibus cum Kozacis, magno suo cum periculo eos insequitur Kioviam usque, post demum Pereaslaviam exercitum traducendo per amnes aliquot ut pote Boristenem, Nestrum . . . et ibi ex Kozacis victoria potitus est, eosque in eam angustiam redigit, ut coacti principem suum Nalewayko cum collegis in manus suas tradere. Nalewayko itaque cum tredecim socijs cum triumpho Warszawiam deductus custodiaeque iussu regis traditus.

Anno 1596 omnes ex collegis capite plexi, Nalewayko in comitia in anno 1597 Warszawiae celebrata reservatus sciscitatur de consciis, post capite plexus.

---

¹⁾ Husiatyn.

Anno dni 1596 Cracoviam venit a summo pontifice legatus a latere nomine Caietanus vir summae autoritatis, ut inter principes Christianos constitueret ligam; cui conventui locus Cracoviae designatus, quo conveniunt principum legati Polonorumque senatores; sed infectis rebus discessum est. Dum legatus curam inter principes de liga agit, imperator Turcarum novo adepto imperio, quo se formidabiliorem toti Christianitati redderet, anno dni 1596 exercitum ingentem in Ungariam ipsemet educit arcemque nuceptam Ager circumsidet ac tormentis quassat, terram vastat atque arcem cum civitate capit, strenue defendentibus eam Christianis, magno omnium Christianorum terrore, hoc inspectante Petro Ostrovio tum temporis legato ad Turciam, a rege Polono misso. Interim exercitus Christianus, cui summus imperator praefectus erat Maximilianus archidux Austriae cum principe Transilvaniae curant, ut ab obsidione Ager Turcam arcerent tandem. Sed dum haec facere nequeunt, manus cum Turcis, post captam arcem Ager, conserunt atque strenue dimicant victoribus triduo Christianis. Sed dum victoria potiti sunt, uti victoria nesciverunt. Nam cum Turcae sic fugerent, ut iam castris ipsorum Christiani potirentur, nescio quis terror (Deo sic volente) exercitum Christianum invasit, ut ii, qui auxiliari dimicantibus deberent, (tum temporis victoribus Christianis dimicantibus) sic in fugam versi, ut ne in propria castra fugerant, sed per campos, silvas sine ordine sparsi sunt. Qui vero manus conserebant, in castra redeunt ac viso in castris magno tumultu nec habentes de suo imperatore aliquid certi (pavor enim animos omnium inculserat ob discessum imperatoris) ipsi quoque collecta manu quantulacumque in fugam versi, castris et omni suppellectili bellica relicta. Aiunt tum temporis tantum terrorem Turcis inesse, ut deserto principe suo desertis castris sic fugerent, ut iam in castris nullus fuerit, qui ea defenderit, sed cum nostri praeda, rapina in castris, non caede grassarentur nec haberent a tergo, qui subsidium daret fugiente Maximiliano, Turcae vires restituunt ac nostros praedantes profligant, sautiant ac victoria potiti sunt, castris Christianis et omni bellica suppellectili spoliatis. Hoc ipso proelio ma-

nifestum nobis fecit Deus, esse non invictum imperatorem Turcarum. Sit solum modo purus cultus divinus, unanimis Christianorum consensus, domi forisque concordia, exercitusque imperator sit vir industrius, bellicosus ac virtutis amator. Haec clades magno timore percussit Christianos principes, cuius rei gratia comitiae indicuntur Varsaviae anno 1597, 10 Februarii, quo conveniunt internuncii plurimorum principum utpote imperatoris Christiani, summi pontificis, Tartarorum, Turcarum, Moscorum etc. legati.

Anno 1597 die 14 Februarii hora 9 natus mihi filius nomine Stanislaus, qui fonte baptismi lavatus 2 Martii hora 3 vitam finivit non sine mestu parentum.

Anno Dni 1596 die ... ¹⁾ Anna Sigismundi primi filia, Stephani Magni regis Polonorum coniunx peracta multa et laudis plena aetate plenaque dierum de hac luce migravit. Cuius corpus honorifice ac pompose sepulturae mandatum Cracoviae eodem anno die ... ²⁾.

Anno dni 1596 Spitek Jordan dapifer Cracoviensis de vita decessit, vir in republica praeclarus ac omni laude dignus.

Anno dni 159.. die ... ³⁾ nostri iterum Rabo potiti sunt non sine caede Turcarum; dubitatur de proditione.

Anno dni 1598 Anna regina Poloniae iunior III Sigismundi regis uxor e vivis sublata die ... ⁴⁾ cuius corpus honorifice sepultum Cracoviae.

Anno dni ... die ... Heduis fratris filiola nata.

Anno Dni 1598 die ... ⁵⁾ regis Sigismundi III in Sveciam discessus; atque ibi proelio victus a Carolo patruo iterum in Poloniam rediit profugus, non sine clade nostrorum, Bekieszio in praesidio Colmariensi relicto, sed postea anno 1599 Bekeszio superato atque vivo custodiae mandato, ubi magna laus Bekieszii extitit. Strenue defendens arcem sed penuria victualii deficiente arcem Colmar tradidit et ipse captivatus.

Anno Dni 1598 die 19 Martii, 2 hora noctis circa plenilunium Aprilis nata filiola Katerina sub signo 8♄.

---

¹⁾ 9 września. ²⁾ 12 listopada. ³⁾ 20 marca, roku 1598. ⁴⁾ 10 lutego. ⁵⁾ 20 lipca.

Anno dni 1598 nostrates Budam recuperare tentant frustra, duobus civitatibus potiti utpote Filistinorum et alio quodam iudaico; sed iterum cum ignominia coacti abire.

Anno dni 1598 die 5 Novembris generosus Stanislaus Tudorowski e vita sublatus pia et placida morte.

Andreas Batorius Cardinalis principatu Transilvaniae consensu fratris potitur.

Anno dni (1599) Stanislaus Pszonka filiulus fratris natus.

Anno dni 1599 Andreas fratris filius natus die ...

Anno dni 1599, 14 Augusti hora 12 sub signo Gemini natus filiulus Nicolaus, luna descendente in coniunctionem. Anno dni 1600 17 Aug. mortuus.

Anno dni 1599 Michno, palatinus Moldaviae, collecto exercitu adiutus a cesare Christianorum et Maximiliano fratre ipsius, astutia Mallespinae pontificii legati Andream Batorium Cardinalem principem Transilvaniae proelio vicit; capite mulctatur Batorius, et Michno principatu Transilvaniae potitur. Poloni, qui tunc militabant Michnoni, victoria hac potiti large donati. Seclorum fraus tunc patefacta et aliorum procerum.

Anno dni 1600 die ... idem Michno elatus hac victoria Valachiae principem ex improvise adortus in fugam convertit, Polonos complures trucidat fugiente Gulscio illorum praefecto, Valachia tota potitur deserente eam principe; capta per cuniculos Soczava arce vel, ut alii tradunt, prodita a Trzaska praefecto arcis, Chocimo relicto solum in potestate Valachorum principis.

Anno dni 1600 die ... ¹⁾ Nicolaus filiulus mortuus.

Anno dni 1600 Julii ... ²⁾ expeditio Joannis Zamoyscii imperatoris militum in Valachiam contra Michnum ob illatam iniuriam Jeremio palatino Valachorum et ob necem principis Transilvaniae affinis Zamoyscii. Qua expeditione ex Valachia Michnum pepulit, Valachia potitur tandem et Multhania seu Moldavia; Michno in Transilvania paululum moratur, mox in Multaniam exercitum educit, manus cum Zamoscio conserit.

---

¹⁾ 17 sierpnia. ²⁾ 24.

praelio superatur, in fugam vertitur atque toto pene exercitu illius deleto in montes saxosos latuit; pauci ex nostris desiderati. Zamoscius relicto praesidio in Multania et Valachia, triumphans domum rediit in Novembre.

Dum exercitus in Valachia et Multania moratur, Carolus patruus regius ex Svecia in Livoniam exercitum ducit, plurimas civitates in Livonia capit; non solum Estoniam, sed regum Poloniae ditiones plurimas capit totaque Livonia nostris cunctantibus potitur. Joannes Potocius capitaneus Kamenecensis iterum Michnonem proelio vicit, in fugam vertit; toto eius exercitu deleto ad Caesarem profugit. Michno in Ungaria Caszoviae visus.

Anno dni 1600 Fierleius palatinus Cracoviensis mortuus, insignis senator.

Nicolaus filius 17 Augusti anno 1600 mortuus.

Anno dni 1600 Georgius Radziwiłł episcopus Cracoviensis Romae (Papa iubileum celebrante) moritur ibique sepelitur, ibidemque Rosrazovius episcopus Cujaviensis moritur et Resca abbas Andrzejoviensis non sine veneni suspitione Quorum thesaurus et famulorum ipsorum miro artificio astute est spoliatus per invasionem latronum Italorum.

Eodem anno Bekieszius e Svecia in Poloniam rediit exemptus a rege Polonorum et aliis senatoribus, qui dum militiae operam dat in Multania, e vivis cedit rediens ex Multania, miles egregius.

Anno domini 1600 Carolus in Finlandia et Livonia 25 arces capit.

Anno domini 1601 die 29 Januarii comitiae Varsaviae inchoatae ob illatam iniuriam a Carolo patruo regio in Livonia et Svecia et ob quaedam suspiciones a Caesare Christianorum factas, qui miro artificio et quadam praxi bellica contra regnum Poloniae movet utpote Michnone et Carolo nec non Mosco ad id subordinantibus, si quidem Michno ad cesarem Christianorum amisso exercitu profugit machinans peiora nostris. Tum temporis Carolus totam Livoniam occupat nostris comitia celebrantibus.

Quibus in comitiis publico laudo sancitum, ut Joannes Zamoscius supremus imperator exercitus collecto exercitu contra Carolum tenderet captaque recuperaret; sed tum temporis Michno adiutus a Cesare mala machinatur nostris in Multania, Valachia et Transilvania degentibus. Si quidem Transilvani repudiato imperio Caesaris (cuius exercitus Michnonem e Transilvania expellerat) Sigismundum Bathoreum ante hac illis dominantem in principem eligunt et rursus Transilvania Batoreus potitur; e Prussia, ubi tum degerat, celeri cursu properat et principatu potitur. Quem ad expellendum Caesar christianorum Michnonem subordinat. Quae causa fuit, ut Zamoscius tardius e Zamoscie in Livoniam properat, nimirum ut subsidio sit affini suo principi Transilvaniae et huic regno, siquidem exercitus Michni in Kaszowia latitabat, a Cracovia plus vel minus 40 miliaria polonica.

Anno domini 1601 die... Jacobus Sienienius e vivis sublatus in Valevice; ibidem Andreas Paczanovius mortuus die 10 Aprilis anno domini 1601; vir summa virtute laudabilis et frater amandus.

Anno domini 1601 Kristina Zaporska Kloczovio nupta 4 Martii.

Anno domini 1600 die.. filia fratri, Zofia, nascitur Stanislao Pszonka.

Anno domini 1601 die Martii 4, Zofia Borzechowska Bel-dovio nupta.

Anno domini 1601, Cocenhaus ab obsidione liberatus per palatinum Vilnensem, ibique Carolisan cum exercitu suo fusus, qui subsidium ferrebat obsessis in civitate Cocenaus, qua capta omnes, qui ex civitate exierant, dimissi a Carolo Chodkewicio et eius exercitu, interfecti.

Joannis Zamoyscii expeditio in Livoniam anno domini 1601, qui dum... Julii in Siemiatice pernoctasset, fato quodam fracto transitu, per quem supra ascendebatur, ruinae multos oppresserunt et vulneraverunt, et uxorem imperatoris Zamoyscii iam

ruinae oppressissent, ni Piascovi^{us} marszalcus Zamoyskii ei subsidia ferret seque ruinis obiceret, protecta uxore imperatoris, quae ruinae Zofiae de Wisokie Kaszowska, uxoris Nicolai Kochanowski, pedem colliserunt, ex qua collisione et fractione pedis vitam cum morte soror amanda Zofia Kochanowska commutavit anno domini 1601, die 29 Julii non sine moerore maximo mariti sui et aliorum amicorum.

Annus hic 1601 magnis imbribus et pluviis molestus fuit omnibus tam agricolis quam etiam alii generis operariis nec non militibus et in ea expeditione multum militibus nocuit; quae pluviae a festo divi Jacobi ad festum s. Martini duraverunt vix aliquot diebus tranquillis. Unde magna incommoda tempore messis homines patiebantur et hieme circa festa s. Andreae avenae, ciceres et hordei colligebantur et in horrea devehebantur nive multo iam terram totam cooperto (sic). Hoc etiam anno pestilentia grassabatur per omnes partes Poloniae, fames etiam et annonae caritas magna fuit hoc anno, et bella multis in locis praesertim in Saxonia, Multania, Transilvania et Ungaria. Hac expeditione in Liunioniam pulsus est Carolus e Livonia, Riga ab obsidione liberata, et aliae complures arces seu castella e possessione Caroli ereptae; quaedam in eius fide permanserunt ab illo munitae, a nostro milite obsessae, sed prae hiemis asperitate hoc anno non receptae.

Anno domini 1601 Michael seu Michno cesus a Dziurdzibasza post victoriam ex Sigismundo principe Transilvaniae, et sic vitam finivit, vir bellicosus; et sic austriaca domus suis recompensat gratiam ut et constat...

Anno domini 1601... ¹⁾ princeps Multaniae ex Multania pulsus a subditis suis Bozoviis et iterum per Potocium Camenecensem capitaneum in Multaniam restitutus, Bozoviis superatis et in montana pulsus.

Anno domini 1601 Jacobus Pszonka natus die... filius Stanislai ²⁾ Pszoncae.

---

¹⁾ Symeon Mohiła. ²⁾ Starszego brata autora.

Ex Valachia in Multaniam causa conciliandi Bozoviorum et principis Multaniae abierat Joannes Tarnovius praefectus militum polonorum in Multania cum 300 militibus selectis, in quibus militarunt Snopkovius, Vasicinius et alii. Hi omnes contra pacta et fidem capti et a Bozoviis detenti atque male tractati et nonnulli capite plexi; nonnulli effugerunt e vinculis, unde et ipse Tarnovius fato quodam elapsus.

Anno domini... ¹⁾ Bozovii pellunt palatinum ex Multania; hi denique ipsi alium Cesareo favore creant, ipsique Bozovii male post tractantur.

Anno domini 1602 nata filiola Margareta die... quae exactis semitertio anno 1 Januarii anno domini 1605 e vivis sublata.

Anno domini 1602 Fratri Stanislao nata...²⁾.

Anno domini 1605. Comitiae Varsaviae celebratae ad perfectionem non venerant causa, quod Joannes Zamoski pro liberate publica odium regis et eius assentatorum in se conciliavit obponens se pro liberate publica.

Anno domini 1605 die 3 Junii Joannes Zamoyski, cui par hoc aevo in Polonia nemo extitit, magno cum merore proborum e vita sublatus multa ac longeva laude dignus. Fuere tamen nonnulli ex eius morte, utpote regis adulatores, exhilarati; qui Novae Zamosciae honorifice sepultus 30 Junii. Cuius mortem clades magnae subsequutae sunt Poloniae reguum, quater enim Tataři eo anno in eam incursionem faciunt, iteratis vicibus onusti praeda et ingenti captivorum numero illesi domum revertuntur; magna calamitate Podoliae nec non Voliniaе partes affectantur; tum temporis rex curam agit matrimonii contracti cum domo austriaca, totus eo incumbit, ut splendido apparatu atque comitatu excipiat advenientem sponsam, tremente ac eiulante tota Russia et minore Polonia.

---

¹⁾ 1602. ²⁾ W tém miejscu zostawiono próżne miejsce na kilka wierszy.

Anno domini 1605 Carolus iam rex Sveciae, coronatus, cui ante non successit obsidio arcis Bialikamiensis, nam eius exercitum Chodkiewicz fudit et ab obsidione liberavit. Ille collecto in Svecia ex finitimis 14000 exercitu in Livoniam eum ducit, Rigam obsidet et vastat hostili manu circumjacentia. Sed ne Chodkiewicz illi negotium impediat, qui tum cum 3500 occasionem quaerens pene latitabat, ille cum 14000 exercitus omissa obsidione querit ac invenit suo modo sub Kierchol¹⁾ arce, qui eo animadverso uti re insperata suos ad proelium educit, adhortatur virtutis, commissoque proelio victor Chodkiewicz evadit. In acie 9000 occisa a Polono milite reperta, multi in fuga cesi, Carolus sauciatus salutem in fuga petit, duces aliquot occisi, 500 capti; sic Chodkiewicz ab obsidione Rigam vastationemque totius Finlandiae liberat 27 Septembris, suis vix centum amissis.

Anno domini 1605 nata filiola Marianna die 30 Octobris sub signo Gemini post plenilunium.

Marcus Sobieski, Palatinus Lublinensis, vir omni laude celebrandus ex hac vita migravit anno 1605 die 10 Novembris, quem sequutus Jacobus Snopkowski, Tribunus Chelmensis die...

Anno 1565 ²⁾ Demetrius Iwanowicz, filius Iwani Wasilowicz a Polonis, praecipue a domino Georio Mniszek palatino Sendomiriensi in monarchatum Moschoviensem reductus et coronatus in Moschoviae ducem. Qui cum literis operam daret in gymnasio quodam, jussus a Borisso Odone ³⁾ per fraudem necari, divino instinctu ille alium sibi similem in lectulum, quo solitus erat decumbere, fortuito locat. Interim venit (vel ipse Odon) cum carnifice et necis consciis, loco Demetrii necant alium puerum et sic sanguinosum sepeliunt, illo sic effugiente, ut vix uno illius praeceptore illum secuto atque in maxima inopia mendicans cibum, victum et amictum quaeritante in Poloniam profugit ibique aliquot annis incognitus latuit. Cum vero ad annum vicesimum pervenit, tandem nonnullis ex suis familiari-

---

¹⁾ Kirchholm. ²⁾ Zamiasz 1605. ³⁾ Od Borysa Hodunowa.

bus Polonis rem patefecit et interim artibus liberalibus operam dedit sicque demum Visnievecio rem detulit, ab eoque honorifice exceptus, amictus, vestitu splendidiore indutus et in honore est habitus. Mox demum palatino Sendomiriensi patri uxoris suae Visnovecius rem indicat, qui illum Samboriam deducit magno cum honore exceptus, regi Sigismundo denunciat, cumque iussu regis Cracoviam venit, a rege honorifice exceptus muneribus donatus et ad aggrediendum iter in Moscoviam adiutus. Cumque anno domini 1604 cum multis copiis ex Polonis in Moscoviam proficiscitur iamque fines Polonorum transgressus est, obviam ei mittit Odon exercitum magnum, quo deo favente superato arces munitas et oppida capit aliquot. Tum temporis Odon aliquoties exercitum contra ipsum mittit, quem Demetrius cum paucis Polonis superat, quo animadverso Moschi plurimi veniunt illique adherent; Odon perterrefactus per legatos plurimis principibus de re insperata conquestus inque Poloniam legatum mittit, ut ab incepto Poloni desistant, milites revocent, sollicitat regem et proceres. Sed dum ille hac in re plurimum laborat, deo resistere videtur. Cum enim multis principum oratoribus, qui tum aderant, huius rei causa conquereretur, ecce in facie omnium insperata morte occubuit. Quo animadverso, Moscovitae omnes unanimiter Demetrium dominum suum hereditarium in principem eligunt, uxore et filio Odonis mortem sibi consciis et ennecatis. Dumque eum omnes pro suo domino agnoscunt, in regiam deducunt summoque cum honore excipiunt ac in suum ducem usitatis ceremoniis coronant. Quid putas, quanta leticia, quo cum gaudio in regiam tum ipse princeps tum Poloni eius asseclae affecti sint? qui enim modo mendicus et conditionis tenuissimae vir fuit, nunc princeps creatur, imperium, ultra quem alius monarcha non est, suscipit; unde videre licet non esse consilium contra Dominum. Demetrius autem ne se ingratum beneficii accepti ostendat, legatos in Poloniam cum muneribus regi et palatino Sendomiriensi mittit, filiam palatini Mariannam in matrimonium poposcit, se regi polono fidelem vicinum esse offert. Rex re

deliberata palatino Sendomiriensi, ut filiam Demetrio principi Moscovitarum elocet, concedit, atque ita utrinque hac in re legati mittuntur. Tandem 22 Novembris anno domini 1605 Marianna Mniszkowna palatini Sendomiriensis filia Cracoviae in conspectu regis et sororis eius nec non filii Lodovici ¹⁾ multorumque legatorum atque procerum Polonorum summa cum solennitate in matrimonium datur Ofanaso legato Moscovitico, vicem tunc gerenti hoc in actu domini sui, magnis cum ceremoniis. Quod sit faustum ac felix! ut hae duae gentes, quae multis ab annis plurimum sanguinem inter se vario Marte effuderunt, sic in unum veniant, ut sint maximo terrori Turcae, immani atque horribili hosti Christianorum.

Anno Domini 1605 die 11 Decembris Sigismundus III rex Polonorum in matrimonium ducit Caroli filiam Constanciam archiducis Austriae, sororem germanam uxoris prioris suae, magno cum sumptu atque apparatu, qualis sumptus ante hoc nunquam legitur. Multi proceres splendidissimo equitatu conveniunt novamque reginam cum matre atque sorore ante Cracoviam excipiunt inque regiam satis splendide adornatam una cum rege deducunt, quinqueque hebdomadis vel plus splendide et laute epulantur. Tandem 12 Januarii matrem cum filio Maximiliano archiduce ac filia Transilvaniae ducis uxore domum muneribus onustos dimittunt. Quos ultra Oswecinum rex cum regina magno cum merore deducunt, nunquam rati sese vi-
suros.

Anno domini 1605, 13 Decembris fratri Stanislao filius Christophorus nascitur sub signo Aquario.

Annus 1606 multorum admirabiliorum rerum clarus et celebris. Comitiae Warszaviae indicuntur, quae non finitae propter non satisfactionem nobilitatis libertatibus a rege; exorbitantiae multae inferuntur, quibus rex non satisfacit et ideo Nicolaus Zebrzydowski palatinus Cracoviensis conventum sub Stężyczą celebrare instituit hoc pote animo, ut nobilitas universa conveniat ibi, unde recta omnes eant Warszawiam pro

---

¹⁾ Tak zowie autor kilkakrotnie Władysława.

reparatione exorbitantium agant et ut quaedam arcana practica ratione absoluti dominii et commutationis regni patefiant. Sed cum nobiles non conveniunt exceptis quibusdam, per literas scriptas Zebrzydovius senatum in comitiis adhortatur mittitque per Baranovium episcopum scripta quaedam et literas, quibus ostendit, esse imminetia pericula libertatibus nostris, consulitque senatores, ut consilium suum dent, an esset causa adhortandi regis ratione horum suspicionum vel non? Consiliarii omnes, quamvis de his literis noverant, tamen quia publice non lectae fuerant, silentio has res praeterierunt. Unde palatinus Cracoviensis conventum e Stężyca Lublini indixit eo animo sperans se ibi conventuram omnem nobilitatem atque senatum, sed et ibi non omnes (rege dissuasore) convenerant sancitumque ibi, ut omnes ad conventum dictum Rokosz inter Sendomiriam et Pokrzywnicą conveniant, quo facilius libertates emendent et poena de maleficis senatoribus, qui regem ad absolutum dominium adducant, et etiam qui cum Austriacis de regno commutando practican, summatur; indeque ad regem nuntios mittunt, ut rex cum senatoribus eo veniat, ubi ipsemet cum nunciis allegatus fuit ¹⁾ literaeque universales mittuntur ad omnes nobiles in omnes palatinatus, ut pro die 6 Augusti sub Sendomiriam conveniant. Rex interim mittit ad omnes senatores, ut omnes conveniant ad se cum assistentia magna consultaturi, quid facto opus sit. Tandem venit dies 6 Augusti. Convenit undequaque nobilitas, conveniunt nonnulli senatores, expectatus rex cum nonnullis senatoribus. Sed dum expectantur, ecce nunciatum regem cum militibus Podoliensibus, nec non cum senatoribus cum magno exercitu Visliciam adventare ibique alium conventum facere, quo facilius conventum nobilium in nihilum redigere possit. Deinde mittuntur legati ad milites a nobilitate, ut redeant in Podoliam nec opprimant nobilium libertates, illi renuntiant ire in Podoliam, libertatem se tuituros atque majestatem regiam defensuros venisse dicunt. Multos dies deinde ex utraque parte tractarunt de

---

¹⁾ Z tych słów widać, że autor brał żywy udział w rokosz Żebrzydowskiego.

pace; misit aliquoties ad nobiles rex, ut ad cōmitia controversias seponant; nobiles contra Rokosz nihil facere volentes omnino asserebant, Rokosz supra omnia iudicia esse, qui regem, senatores judicat et de illis supplicium summit; ex uno itaque conventu Rokosz duo fiunt, unus sub Wislicia praesente rege, alius sub Sendomiria, ut faciant constitutiones supra constitutiones. Multos dies tractantes, tandem articulos conscribunt, regi mittunt, ut approbet. Rex renuit, articulos sub Wislica factos approbat mandatque, ut discedant. Pertesa nobilitas diuturnitate domum redit relictis deputatis ad concludendum Rokosz. Rex interim cum exercitu castra contra Rokoszyanos sub Sendomiriam movet. Rokossiani, quoniam impares numero erant nec contra regem arma sumpserant, retro in Sendomiriam secedunt, quos rex insequitur; illi e Sendomiria in Ożarów, tandem pervenerunt in Janowicz. Rex illis instabat cum exercitu. Eo deventum, ut Stadnicus cum suis traicit Vistulam versus Cazimiriam; rex animadvertens illos distractos omnino cum exercitu suo instat proelioque dimicare conatur. Palatinus Cracoviensis atque Radziwilius *podczaszy*, ne videantur contra regem arma sumpsisse, certis cum conditionibus de pace factis et cum assecuratione regis de reparanda libertate, acceptis obsidibus ad regem accedunt supplicesque veniam petunt; qua impetrata tota causa illa ad comitia remittitur. Nobilitas tandem, ne evanescat Rokosz ultimum remedium reparandae libertatis, mittunt nuncios limitatum Rokosz post peracta comitia.

Anno domini 1606 cum e Polonia Marianna Mniszkowna in Moschoviam deducta esset, multi Poloni proceres, nobiles eam sequuti sunt, legatus regius Nicolaus Olesniczki castellanus Malogostensis eam comitatus, nuptiae solenniter ritu moscovitico celebratae. Sed extrema gaudii occupat luctus: undecimo enim vel duodecimo die Mosci proceres conspirant contra principem, in aulamque die 27 Mai principis irrunt obviamque rapiunt ac principem (alium enim similem sibi in lectum suum locaverat) ¹⁾ crudeliter trucidant, in nostros invadunt,

---

¹⁾ Bajkę tę zbija autor sam niżej, nazywając drugiego Dymitra oszustem.

multos enecant, spoliant ac tantam crudelitatem exercent, ut vix credere possit, uxorem principis sui male tractant verbis, vix non verberibus, nostris 1700 necatis tandem saevire desinunt, nostros rebus omnibus spoliant atque in custodiam omnes dant, postea inferioris conditionis multos ex nostris omnibus rebus spoliatis in Lituaniam deducunt, detento palatino Sendomiriae et Malogoscio Castellano nec non aliorum magnatum non parvo numero. Rokossiani interim comitia affectant.

Rex differt, nobilitas urget, tandem anno 1607 Rokosz Andreoviae indicitur; rex comitia indicit Warszaviae, ut dirimat Rokosz. Non multi illuc convenere. Rex interim e Cracovia (quam Vojnicio et Potocio custodiendam mandavit) Warszaviam ad comitia contendit, uno vel duobus miliaribus a Rokossianis comitia celebrantur non solito more, nam exercitus conductus undequaque sub Varszaviam convenit. Senatores plerique magno cum comitatu conveniunt auxiliandi regis causa. Rokossiani etiam ibidem duobus vel tribus miliaribus castrametati sunt, expectant, si in comitiis rex cum senatoribus satis promissis faciet; sed cum nihil effectum est in comitiis, quo nobilitas acquiesceret, utrinque enim missi erant legati tractaturi de pacificatione; cum nihil effectum sit, concluditur conventus cum protestatione multorum. Post conclusionem deputantur senatores, multi proceres et nuncii terrestres, ut de pace tractarent. Nihil effectum est. Interim Stadnicius ob quaedam dissidia cum suis commilitonibus domum rediit, palatinum Cracoviae et Radzivilum deseruit.

Illi ne videantur animum deposuisse, regi Sigismundo III obedientia edicta, versus Cracoviam cum suo exercitu contendunt. Quos rex ad Varcam consecutus est. Illi acie instructa regis exercitum expectant. Ecce dum utrinque acies est instructa et iam plane confictura, quidam ex exercitu regio adveniunt et ne conserant manus, secum expostulant. Rex condicionibus sibi propositis satis facere pollicetur (quamvis non sincere). Dirempto proelio ad castra utrinque redeunt. Tum temporis currus cum omnibus impedimentis inscio palatino Cracovia abiit 6 vel 7 miliaribus ut totus exercitus palatini coactus fuit eo tendere,

et sic a conditionibus de pace discessum est. Rex suspicatus eos studiose elidere causam et plane diffugere laborare, animadverso in quosdam, qui autores fuerunt non dimicandi, et sumpto suplicio de quodam Leznicio magnae familiae viro, quem patibulo (contra ius gentium, leges et contra libertatem nobilitatis polonae) affixerunt, insequutus eos ad vilam Guzow; inopinate animadvertunt regis exercitum instructum ad proelium adventare. Opinabantur enim tractare de condicionibus, ut sub Varca convenerant, tamen parvo spatio temporis dato, aciem instruunt, qua instructa procedunt ac deinceps magno impetu facto in regios irruunt; duces exercitus ipsimet militis onus exercent; quo fit, ut cum nullus sit, qui exercitui imperet, multi ex rothmagistris inscii, quid facturi, quove tela sua versuri (Lascius enim, cui commissus erat proelii conflictus et ordo militaris, nescitur quo fato ob magnum pulverem non apparuit) disperso ordine huc et inde discurrunt. Jam victoria erat anceps, cum nec Lascius imperabat, nec quisque alius vires eius gerebat, multi ex regis exercitu fugam petierunt, sola cohors regia, loco suo non mutato, permansit quamvis multi iam ex aulicis regis in fugam versi erant; sicque factum est, ut Rokossiani dissipati, versi in fugam, palatinus Cracoviensis et Radivilus strenui militis officium exercebant et sic vivi incolumes effugierunt manus regias. Post partam victoriam rex decretum perduellionis promulgat, bona confiscat, insectaturos exercitum cum Zolkievio mittit. versus Zamoscie, quo Potocius cum selecta manu praecurrit. Palatinus interim in cujusdam nobilis domo latitavit aliquantisper. Radivilus et Herbortus Lublini vires recipere volentes aliquot diebus manent. Herbortus acceptis a mercatoribus, tunc temporis nundina celebrantibus, et a civibus duodecim florenorum milibus vel plus, ut alii affirmant, audito adventu exercitus regii, ulterius in Russiam abit. Radivilus domum suam tendit. Exercitus regius circa Crasnostaviam castrametatus est, inde Strus cum manu expedita insecutus est Herbortum, eoque capto, regi mittitur, qui in vincula conicitur, et Pecoslavius, qui secunda vel tertia die post conflictum domi captus in vinculis detentus. Palatinus Craco-

viensis Varszaviam nobilitatem convocat, sed cum cunctanter vel potius segniter eo nobilitas conveniret, imo pauci admodum eo conveniunt, cum nonnullis ibi moratur expectans maiorem concursum. Ecce ibi adveniunt aliquot episcopi et plerique spirituales missi e Petricovia (quo tunc temporis magna synodus spiritualium convenerat) offerentes quasdam pacis conditiones, persuadentes etiam a archiepiscopo, ut desistat ab incepto. Bonam causam, inquit, promoveo, agitur de libertate polonicae nobilitatis, agitur de senatoria auctoritate, et volo, ut convocentur omnes senatores, et quidquid ibi de his conclusum fuerit, sequar. Accepta occasione domini episcopi facto consilio plerique Cracoviam ad regem abeunt, petunt Lublini convocationem senatoriam interdicti. Rex renuit, castellanus Cracoviensis et alii persuadent, ut siquidem convocatio displicet, sine convocatione rex postulatis satis faciat.

Paulo ante Jazlovecius Georius ¹⁾ palatinus Podoliae ultimus e stirpe Jazloveciorum e vita sublatus est anno 1607 die ... Anno 1608 dux Zbaraziensis ... palatinus Braclaviae, vir insignis, clarus, ac miles egregius multis victoriis clarus dux vitam cum morte mutavit die ...

Post pulsas etenim sequitur lux candida nubes.

Antea sparsi fuerunt quidam rumores, Demetrium Czarium Moscoviticum effugisse mortem acerbam immanium atque crudelium plusquam barbarorum Moscorum. Nunc eo perventum est, ut et exercitus Polonus, ductore duce Romano Rozinski in subsidium eius in Moscoviam abiit et internuncius Arnolfus Caliski ad Sigismundum regem ab eo de vita eius gratulandi causa advenit, et multi sunt, qui eum incolumen evassise affirmant. Nostri tamen legati adhuc ibidem detinentur non sine causa; ceteri affirmant, alius ²⁾ quidam sibi eius nomen vindicavit, ut per eum Deus ulciscetur iniuriam occisi.

---

¹⁾ Właściwie Hieronim, syn najmłodszy Jerzego, hetmana wielkiego keronnego, wojewody ruskiego.

²⁾ alius ... occisi» te słowa później autor błędsem czernidłem dodał na brzegu.

Anno domini 1608 die 28 Februarii, quae erat dies penultima, hora tertia noctis sub signo $\Delta \text{♂} \Delta$ in signo Leone die uno ante plenilunium Martii natus filiulus Adamus, qui lavacro baptismatis ablatus 2 Februarii. Custodiat Dominus gressus eius, ut evadet in virum bonum, timentem Deum! 1)

Anno domini 1608 die... Nic. Zebrzidovius palatinus Cracoviensis multos dies Zamosci commoratus adhortationibus senatum eo perducit, ut convocatio senatorum si non alibi tandem circa regem Cracoviae indiceretur eoque palatinus Crac. vocatur; veniam petit et res tota ad futura comitia conciliandi causa cum nobilitate reicitur, Herborto siquidem in vinculis detento.

Nostri Duce Rozinio in Moscovia praeclaras victorias ex Moschis retulerunt et usque ad moenia civitatis Moscoviae castrametati sunt, Demetriumque in solio eius brevi locatum in Moscovia arbitrantur.

Anno domini 1603 mors Joannis Zaporski *) fratris dilecti
16 die Augusti hora 12.

Anno domini 1608. Reditus e Moschovia Nicolai Olesznicii castelani Malogostensis.

Anno domini 1609 Comitiae Warsaviae factae, animi
tamen hominum non reconciliati, quamvis inimicitiae cesserunt,
simultates tamen non cessarunt; plurimi incontenti abierunt;
Herbortus vinculis liberatus.

Palatinus Sendomiriae Hieronimus Gostomski post comitia e vivis sublatus, qui semper regias partes secutus nobilitati vix non toti invisus; aiunt eum Rokossianis esse maxime infestum et ideo multa regalia bona sibi et liberis suis acquisivisse.

¹⁾ Tu na brzegu dodano ręką późniejszą: „Jadaś urodził się“. Jest to ten sam Adam, autora syn, co był Cborążym Chełmskim, a później podkomorzym Lubelskim, jak o tém wyżej na str. 32 mówiliśmy.

²⁾ Był krewnym Pszonków i opiekunem Stanisława i Jakuba, jak się wyżej powiedziało.

Anno domini 1609 expeditio Sigismundi regis (ut fertur) in Moschoviam, dum enim nostri cum duce Rozinio Romano conantur Demetrium in solio Moscovitico locare, multocius manus conflixerunt, victores nostri semper evaserunt et multa damna sedi Moscoviticae intulerunt, quo fit, ut Szuyski, qui autor fuit necis Demetrii, opes auxiliaque regis Poloniae implorat pollicitans regis filio Ludovico cedere imperium.

Anno domini 1609 Sigismundi III regis Poloniae e Cracovia in Moschoviam expeditio. Lublini rex declarat se reipublicae, quidquid acquisiverit in Moschovia, id concessurum. Expletis pentecostis diebus Lituaniam versus cum exercitu procedit. Vilnae aliquantulum commoratus versus Orszam cum exercitu procedit, ibique exercitus conscribitur. In Moschoviam versus Smolenscum exercitus ducitur, Smolenscum obsidet.

Anno domini 1609 Matias Pstrokonski episcopus Cuiaviensis affinis uxoris meae e vita sublatus.

Anno domini 1609... Konieczpolski palatinus Siradiensis e vita migravit.

Dum Smolenscio Sigismundus III adipiscendo operam dat, Carolus Svecus exercitum circa Parnaviam educit, castrametatus expugnare conatur. Carolus Chodkievicius prefectus exercitus Litvaniae parva manu collecta liberat Parnaviam obsidione, comcatu replet atque milite reficit urbem; Manfeldum succesu temporis proelio bis vicit atque eius exercitum fudit, Dinamento potitur, triumphans exercitum in stativa reducit.

Rex Poloniae III Sigismundus, dum studet Smolenscum expugnare atque eo potiri, varia fortuna usus est; sperabat enim se, quam primum in Moschoviam cum exercitu veniret, non solum Smolenscho, sed et tota Moschovia potitum iri. De his et multo pluris (ut fama fert) Leo Sapia ¹⁾ cancellarius Lithuaniensis eum effecturum assecuravit. Sed aliter evenit; nam sub moenibus Smolensciis iam aestate tota, autumno et hieme consumpta frustra moenia illorum quassabantur; iam et

---

¹⁾ *Zamiast Sapieha.*

vere vix non praeterita expectamus letum nuntium de capto Smolensko. Sed varii varia; plerique enim affirmant Leonem id studiose fecisse, cum eum affirmant esse affinem Szuyscii, qui imperator nunc est Moscoviticus occiso Demetrio; cum enim duce Rozinio magnus exercitus polonicus in Moschoviam eductus erat spe.... vim Demetrii, (alius enim eius nomen sibi vendicavit et uxorem eius in matrimonium duxit) sic creverunt vires Polonorum in Moschovia, ut multis urbibus arcibusque in Moschovia potirentur et tribus pene annibus ¹⁾ urbs Moschovia cum ipso Szuyscio obsideretur, ac iam desperatis rebus Szuyscii... ecce Leo Sapia regem Poloniae sub Smolenscum promissionibus captae provinciae Smolenscianae et ipso Smolenscho nec non Ducatu Severiensi educit, affirmans eum haec omnia sine armata manu, adventu saltem suo, possidere, sed multo aliter evenit; nam illi Poloni, quorum magna iam spes erat de capienda Moschovia et Demetrii (quamvis non illi (*sic*), qui coronatus erat) in solio collocandi variis legationibus multis pollicitis a rege Polonorum, Leone Sapia cancellario id suadente, in varias partes dismembrati ab obsidione urbis Moscoviticae secesserunt, quò animadverso Demetrius, ne in manus regis, quasi vinctus daretur, in Calugam occulte aufugit ibique in loco munito cum Dunschiis Kozacis et nonnullis Moschis commoratur, Joanne Kazimirscio Polono dicto Glowa eum sequente, qui tum erat praefectus excubiarum. Post cuius discessum advenerunt legati regis, utpote Stanislaus Stadnicus kastelanus Premisliensis (qui paulo post rediens ex exercitu regis vita functus) Christophorus Zbarasiensis dux, capitaneus Krzemeneciensis, nec non alii multi, qui omnes totum exercitum sub Moschovia conabantur adducere, ut regis partes sequeretur et sic in varias partes diffusus est, alii enim ad regem proficiscuntur, alii Kalugam ad Demetrium, alii Rozinio adhaerent, (qui paulo post non sine veneni suspicione vita privatus est). Sola Marianna Demetrii

---

¹⁾ Łaciny autora nie poprawiamy.

uxor animadvertens res suas non bene succedi, clandestine equo ascenso vix cum duabus feminis se comitantibus et parva manu Kozacis Kalugam ad Demetrium profu(g)it ibique commoratur. Sicque liberatus Szuyski vires reficit et tota Moschovia triumphat auspice Leone.

Anno Domini 1610, 5 Januarii hora 8 nondum elapsa filiolus Tomas natus. Benedicat eum Dominus! in vigilia trium regum sub signo Tauro et $\triangle\odot$. Qui postea per reverendissimum dominum Georgium Zamoyski episcopum Chelmensem abbatem Czerwienensem fonte baptismatis est ablutus... die Januarii, quo die Zophia filia desponsata in matrimonium domino Venceslao Zamoyscio; faxit Deus, ut cum benedictione domini vivant! 26 Februarii 1610 nuptiae celebratae sunt Babini magna frequentia hominum dataque est in matrimonium Zofia Pszonczanka Venceslao Zamoyscio.¹⁾ Benedictio domini sit super eos!

Magnifica domina Barbara comitissa a Tarnow, filia magnifici domini Stanislai comitis a Tarnow castelani Sendomiriensis, uxor vero illustris et magnifici domini Joannis Zamoyski cancellarii regni, exercituum supremi imperatoris die... Aprilis Krzeszoviae e vita sublata est anno domini 1610.

Dum (ut superius commemoratum est) ob quaedam inconvenientia et violatas libertates Rokossiani regem corrigere eumque reparare volentes in conventu nobilium, qui celebrabatur sub Lublin, *Stadnicus Stanislaus de Lancut acerbius in regem locutus est demonstrans, eum indignum esse, qui regnaret Polonis, inter cetera Sodomiticum eum appelans, magnam invidiam apud regem et eius assecclas comparavit. Sed quia potens*

---

¹⁾ Już wyżej str. 45 nadmieniał autor nawiasowo o zameściu téj córki. Nie było ono bez kłopotu dla niego. Na karcie 165 rękopismu przy akcji sprzedaży dóbr Nieszkowa znajduje się następujący własnoręczny jego przypisek: „Tę majątność Nieszkowską pan Korzeński, z panią swoją, żem po ich wolej dziewczki Zofii dać nie chciał, me inscio przedali, intercisi związane na się poczynili, i abi w zakładziech nie beli, musiałem tho wszystko aprobować concordiae studendo“.

et providus fuit semperque magnum numerum militum penes se fovit, difficile rex hanc iniuriam ex eo ulciscere potuit, clandestine tamen in illum multos subornat tum rex, tum spirituales (fuit enim evangelicus Stadnicus clero ob potentiam et rei militaris peritiam maxime invisus); ex ea causa Jazlovectius palatinus Podoliae nulla data causa in eum insurgit; fuerant enim sibi antea coniuncti, ut inter se munusculis certarent, sed dum intra se literis certarent, magna convitia per literas excitant sic, ut iam sperabamus eos intra se excitaturos. Fato tandem et (ut quidam opinantur) ira accensus contra Stadnicum Jazlovectius e vita discessit. Rokosz tum deinde protractus est in secundum annum, qui prius sub Andrzejovia, deinde ob comitia, que Varzaviae celebrabantur, prope Varzaviam Rokossiani castramentati sunt. Stadnicus suis stipendiis collegit circa mille quingentos milites ibique cum Rokossianis ut antea semper una sentiebat, pollicitationibus tamen a rege seductus, deserit Rokossianos, domum cum suo exercitu revertitur, dicens se parvi pensum a palatino Cracoviensi et Radziwilo pocilatorem Lituanico, quamvis non sine causa haec inferebat. Cum enim esset vir rei militaris optime peritus, ut nemo illo peritior ex primatibus illis, qui Rokossiani appellabantur, et tanto sumptu semper exercitum suum fovit, ut nemo praeter eum (quamvis multo potentiores erant) maiorem exercitum adduceret, nescitur tamen, qua ex causa, ille suspectus eis esse videbatur, quod ei cura exercitus dirigendi denegata est; et ob eam causam domum abiit corruptus pollicitis. Sed dum ille pollicitis dives esse sperat, post victoriam ex Rokossianis rex et clerus Lucam Opalinium capitaneum Lezajscium in eum subordinant, qui levi ex causa tantos motus, tantos conflictus, tantas discordias inter se excitarunt, ut adusque deletionem uterque sui. Quamvis Opalinus a rege multoties adiutus nec non a spiritualibus quibusdam, sic tamen ei Stadnicus resistebat quod, ut admiranda res sit, nobilis, qui regia possessione careret, sex vel septem prediis circa Luncucitias possidens tam potenti viro quomodo resistere possit. Sed fortuna, quae non semper unanimis est, effecit, ut cum uno tempore Opalinus collecto magno manu tentaret eum expugnare,

dumquē circa Łancut educit exercitum, quo ille animadverso e Łancut (quamvis multo imparem exercitum habuit) egreditur, manus conserunt, destitutus a suis fuga salutem querit; similiter uxor et pueri eius vix manus hostis evadunt. Omnia in predam conversa, tantaque opulentia omnium rerum ibi est reperta, ut vix credere potest: magna copia pecuniarum ibi est reperta, multa vasa argentea, aurea, clenodiarum, vestium maxime praeiosarum et omnium rerum summa opulentia fuit. Totus exercitus ille maxime ditatus nec omnia auferre potuit; indignans, ne postea rediret Stadnicus potireturque fragmentis aliquibus, cremaverunt omnia cum castello. Non multo post refecit vires Stadnicus recuperatque sua quamvis vastata, vastatque Opalinii possessiones. Opalinus e Cracovia, rege adiutus, iterum rediit cum exercitu castrametatus in loco quodam munito, multum temporis ibi moratur. Quem Stadnicus inopinatum adortus, exercitum illum fudit, Opalinus vix eius manus evadit omniaque in predam versa, quamvis sua non resarcit Stadnicus; deinde eius milites, qui inopinate ad capiendum eum advenerunt, Stadnicus fudit. Eo tandem ventum est, ut in illis angustiis iure expedire inter se coeperunt. Sic enim serenissimus rex eius imperaverat (cum Stadnicus ad placandum eum ad comitia Varsaviae celebrata advenerat), ut de iniuriis intra se non armis sed iure experiantur. Dum utrique ex appellationibus Lublinum ad tribunal conveniunt, unusquisque exercitum secum adduxit. A deputatis pax inter eos et sui securitas est prohibita, quae paulisper duravit; immemores enim securitatis tribunalitiae multum et magnum tumultum Lublini excitarunt, multos intra se occiderunt. Stadnicus omnibus equis, curribus spoliatus, milites eius, qui Ungari erant, Sabbati dicti, dispersi. Inopinate enim eum circumvenerunt. Causa tanti tumultus hec fuit: Dum capitaneus Lublinensis convivium deputatis collegis suis celebrat, miles unus Stadnicii natione Scotus ante hospitium, in quo convivium celebratur, stans observabat quedam, ut Stadnicio habeat, quod referat. Cognitus a quibusdam colafis est affectus; tandem ad arma deventum et sic tumultus exoritur. Domini deputati postera die termi-

num iis assignant. Ex termino per varias instancias utrique iuramentum assignatur, quia non dederunt occasionem tumultis; multi deinde pro rebus fuerunt termini; habuit enim Opalinus multos iudices favorabiles, ac tandem abivit Opalinus tentata concordia, iamque parum aberant a concordia, factus deinde erat altera vice tumultus. Milites Stadnicii et Gostomski capitanei Valecensis nec non Adami Stadnicii, castelani Kalisiensis secum rixas commoverunt et manus conserissent, ni Hieronymus Ossolinus abbas Pokrzywnicensis eos ex utraque parte in se irruentes coerceret. Decreto etiam Stadnicus coactus infra triduum exire e civitate, absque damno unius cuiusque exire sub poena banitionis, obtemperat decreto, exit. Milites illius equos aliquot castellani Calisiensis acceperunt, quos et statim dimiserunt. Ille videlicet castellanus Calisiensis, quamvis sit frater, curat, ut ex decreto in eum banitia publicaretur. Decernitur et publicatur. Sequitur tandem eum cum exercitu, sed frustra. Stadnicus domum petit non iam Lancucium, qui tum depopulatus erat a Opalino, sed... ibique aliquot diebus commoratur. Opalinus tandem et palatina Voliniae et Kalisius exercitum suum mittunt, ut caperetur Stadnicus in... Tum temporis Stadnicus discesserat ad palatinum Sendomiriensem in Samboriam cum aliquot famulis suis, illi invaserunt aulam omniaque vastarunt, igne concremarunt, uxorem et filiam in captivitatem receperunt magnamque stragem ediderunt. Stadnicus in Ungariam abiit ibique per aliquod tempus commorat et exercitum conducit, quo peracto ipse ante exercitum suum, quem habuit circa 3000, excurrit cum quibusdam suis, exploratum, quid faciat suus inimicus, misitque exploratores versus Jaroslaviam. Exploratores illi Opalino rem omnem patefecerunt, de eoque, quod in Tarnawka pago eos expectaret parvo cum comitatu, nunciaverunt ibique Opalinus mittit 200 milites, qui eum inopinate, dum suos expectat, adorti necaverunt amputatoque capite Opalino retulerunt. Sic finivit vitam miles egregius Stadnicus, vir strenuus, egregius bellator. Religio eius necis causa.

Sigismundus rex in Moschovia moratur obsesso Smolenscho. Occiditur Demetrius a quodam Scita in Kaluga tum degente, varii exinde tumultus orti. Mittitur a Smolensko Zolkievius, ut ferret subsidium obsessis in arce Biala... cognito eius adventu Moschovitae et alii eorum colegae omissa obsidione recesserunt, aliquot miliaribus in loco munito castrametati sunt. Hos sequutus est Zolkievius, obsessores obsidet, eorum currubus et equis primum potitus est. Dum hos Zolkievius obsidet nunciatum est, Moscos cum magno exercitu adventare ad auxiliandum suos. Zolkievius relictis circa obsidionem nonnullis tacite de vespere versus Moschos movet exercitum, unaque nocte aliquot miliaribus militem ducit, et cum exercitu eorum manus conserit multis suis desideratis, utpote Andrea Borkovio, Bakone Lanckoronio et aliis multis, victor evadit. Primum exercitum ex extraneis collectum fudit, et deinde Moscos in fugam vertit atque in fuga omnes eorum vires sic attrivit, ut etiam nunquam postea tantus exercitus eorum comparuerit. Hac victoria Zolkievius elatus, versus Moschoviam sedem totius regni exercitum ducit, sub moenibusque ipsis castrametatus est. Ex altera parte Demetrius cum suo exercitu castrametatus erat, atque ibi nostrorum adiumento a muris pulsus est Demetri(us) in Calugam ibique vitam finivit. Mosci tum demum conditiones proposuerunt Zolkievio, conclusumque est regis filium Vladislauum certis conditionibus eorum dominum esse, atque super hoc iuramentum factum est ex utrinque. Sed hoc Mosci calide fecerunt; expectabant enim in Moscoviam ingressum Zolkievii praeparaverantque fodinas et supposito tormentario pulvere voverunt eum opprimere. Sed haec fraus patefacta Zolkievio suppliciumque sumptum a coniuratis. Zolkievius cautior hac fraude factus in Moschoviam receptus, muneribus remuneratus, imperatorem Szuyscium vinctum eiusque fratrem relicto praesidiario milite victor ad regem sub Smolenscum rediit, principemque Szuyscium captivum eiusque fratrem reddidit. Que res illi magis invidiam quam gratulationem peperit. Exinde multae simultates in exercitu factae, ut etiam expugnatio Smolensci difficilior facta est. Animadvertens Zolkievius ingratiitudi-

nem, abiit ex Moscovia in Poloniam, plurimum ob eam causam, quod conditionibus non est satisfactum, quas ille fecerat et iuramento ex utrinque roboratae sunt. Post eius discessum Joannes Potocius palatinus Braclaviensis et capitaneus Camenecensis vitam finivit, atque tum demum Zolkievius rogatus, ut iter susceptum intermittat revertaturque ad regem; sed renuit, multi enim tumultus exoriebantur in Polonia, Valachia, et ex Transylvania mala ominabantur, quae omnia ille adventu suo pacificavit.

Post discessum Zolkievii peracto non parvo tempore potiti sunt nostri Smolensko die 13 Junii. Strages et cedes ibi magna facta est, sic enim erant pertinaces Moschi, ut vix credibile sit dicere, mulieres enim, quasque in unum locum collocarunt resque omnes praeciosas, parvulosque suos omnes in unum locum contulerunt suppositoque pulvere tormentario, cum iam nostros in muris animadverterent, igne supposito omnia in nihilum verterunt seu redigerunt. Nostri, qui in Moscovia in praesidiis relictii fuerunt, in magna oppressione fuerunt, sed virtus eorum vicit conatus Moscicos, totamque civitatem Moschoviam concremarunt; victoriis multis potiti sunt atque praeda maxima onusti ibi morantur. Faxit Deus, ut incolumes ad nos redeant totaque Moscovia cum illorum provincia potiantur! Praefecti illi sunt Gasevius capitaneus Vielisiensis, Alexander Zborovius, Petrus Borkovius Galorum praefectus. . . Kazanovius. Post acceptum Smolenschum rex in Lituaniam rediit, non sine magna leticia Vilnae 24 Julii excipitur. E Vilna Varszaviam in comitia, quae 27 Septembris celebrabantur, divertit.

30 Junii hora 9 anno domini 1610 natus est Florianus Zamoyiski nepos. Benedicet eum Dominus! sub signo Capricorno.

Castelanus Derpatensis dominus Lemek eodem tempore, quo et palatinus Braclaviensis, e vita sublatus est, sub Smolenscho.

Szuysczyi et alii multi ex Moschis in Poloniam adducti sunt ante regis reditum ex Moschovia,

Anno Domini 1611 nostri obsessi in Moscovitica arce in magna penuria victus fuerunt; equinis carnibus vescebantur,

80 flp. vaca, galena 10 flp., ovum duobus flp. vendebatur. Tandem dissidio facto inter Moschos, ducem suum occiderunt; nostri e muris considerato tumultu excusserunt, victoria ex Moschis sunt potiti et ab obsidione liberati, victusque per Sapieham abunde in castra apportatus est.

Anno domini 1612. Nostrates, qui in arcibus Moschoviticae civitatis obsessi erant, penuria victus, siquidem cadaveribus hominum vix vitam sustinuerunt aliquamdiu, omnes captivi facti sunt, in quibus primus Strus praefectus capitur.

Comitiae Varsaviae celebrantur. Legati multi gratulantur ex adventu et victoria regis. Brandenburgicus publice homagium prestitit. Zolkievius Moscicum ducem Szuyscium cum aliis multis publicae rei et senatoribus ex victoria reddit; Potocius... palatinum Smolensci et metropolitam. Sicque comitia cum letitia absolvuntur.

Anno domini 1611 die 15 Novembris hora ferme 6 noctis filiola Kristina Księżomeszii ¹⁾ nata sub signo Piscibus $\triangle \odot$ quae vitam finivit eodem anno 25 Junii.

Sigismundus rex e Varsavia Vilnam petit; Vilna egressus Orszae moratur Smolenschum deinde iturus ac deinceps in Moschoviam cum filio Vladislao. Sed Moschi recusant coronationi, imo nostros, qui in arce Moschovitica praesidii causa sunt relictī, obsidione cingunt magnaque premuntur penuria comeatus. Veterani itaque omnes milites facta confederatione, deserunt Moschoviam, marsalcos sibi deligunt, et in Poloniam redeunt, regalia bona omnia occupant, diciturque una factio horum militum Zboroviani alia Sapiezynczy ²⁾. Miserabilis conditio et regis et regni fuit tum temporis, siquidem rex aliena appetens sua patitur vastare, ne dicam amittere.

Anno domini 1612 magna calamitas Podoliam oppressit. Stephanus Potocius capitaneus Felinensis, qui duxerat Jeremiae

---

¹⁾ Księżomiesza wicś koło Urzędowa.

²⁾ Na brzegu dopisano tąż ręką: tercii Smolenses, Quarciāni et Livonienses.

Mohilae filiam in matrimonium, dum cupit in solio Valachico locare Constantinum Mohilam 18 annos tum temporis agentem, magnum exercitum in Valachiam educit sicque novus dux belli incaute ducto exercitu totum ammittit ipseque captivatur et Mohila invenis omnesque proceres Mohilae capite plectuntur, pauci nostri evaserunt ex tanto exercitu Scitaeque, qui Tomsae tum temporis aderant, iteratis vicibus Podoliam et Pokutiam vastarunt. Jamque in magno periculo Polonorum res erant, ni Zolkievius palatinus Kijoviensis et exercituum prefectus et imperator, imploratis auxiliis, educto exercitu circa... ¹⁾ castrametatus; ac perterrefacti Tataři, Turcae atque Valachi pacem ineunt, sicque victi victoribus iura dederunt magna cum laude Zolkievii.

Stanislaus Gulski palatinus Russiae mortuus accepto nuncio de clade Potocii, cuius consilio haec expeditio calamitosa facta erat.

Anno domini 1613 die... hora domino Zamoyski Venceslao filiola nata est Anna, quam benedicat dominus; Silvestra.

Jacobus Potocius palatinus Bratislaviensis et capitaneus Kaminecensis et Bialokaminecensis post decessum fratris sui Joannis Potocii accepto palatinatu Braclaviensi et capitaneatu Camenecensi vita functus ob merorem ex capitivitate fratri Stephani, et strage Polonorum, quae duce illo facta est.

Comitiae Varsaviae anno domini 1613 19 Februarii inchoatae, in quibus contributionem antea non auditam constituerunt, ut calamitatem omnium ob confederationem militum Moschoviticorum redimant bonaque reipublicae redimant.

Jacobus Prethfic palatinus Podoliae hoc anno 1613 decessit ultimus in Polonia de familia Prethficiorum, cum sint alii Silesiae.

---

¹⁾ Tatarzyszcze. Ob. Pisma Stanisława Żółkiewskiego str. LXX 218
456.

Dum nostri e Moscovia discedunt ¹⁾, in arce Moscovitica praesidii causa tria milia militum selectorum reliquerunt quos Moschovitae obsidione cinxerunt. Strus praefectus horum militum optime arcem defendit, multoties victoria ex Moschis potitus. Sed dum nostri milites e terra Moschovitica confederatione facta discedunt, Strusoni comeatu deficiente et tanta penuria victus laborante, ut cadavera hominum non solum occisorum sed etiam mortuorum et fetentium coacti sunt comedere, per quos ad 600 cadavera sunt comesa; auxilia frustra expectata, coacti sunt arcem dedere omnesque ad unum in magnam captivitatem deducti ibi detinentur. Nescivit tum temporis rex Poloniae uti victoria, cum adeptus esset per Zolkievium ex Moschis victoriam, duceque et ipsa urbe arceque Moscovitica est potitus; sed emulatio Potociorum in causa fuit, qui sibi eam laudem usurpare volebant Zolkievio in contrarium omnia facientes regemque ipsum eo deducentes, ut sibi ipsi et Potociis victoriam tribueret e Moschis, non Zolkievo.

Sed Deus de Potociis sumpsit ultionem, siquidem Joannes et Jacobus inopinata morte decesserunt, Stephanus vero foedo carcere Valachiae deinde in Turcia detinetur. Regi vero per milites confederatos omnia bona mensae regiae pertinentia adempta non sine nobilitatis oppressione: quatuor enim contributiones in comitiis Varsaviae simul et semel dedimus, nec illis stipendia exsolvere potuimus. Milites enim castrametati sunt circa ... Komarno non remoto a Leopoli expectantes et omnino numerantes pecuniam, sed non accepta plenarie solutione iterum officiales ad regia bona mittunt, recuperant gratia proventuum. Rex tum temporis Varsaviae moratur ac tandem sumptibus ducentis triginta quinque milibus florenorum pecuniae victus gratia vulgariter (novum genus stipendii et vocabuli e Moschovia allati) „karmowych“ de summa, quae iam in manibus eorum numerata erat, uno mense in stativis quieverunt.

---

¹⁾ Zamiast tego słowa było pierwój „parant iter“, poprawiając autor zapomniiał przekreślić „iter“.

Eodemque anno 1613 interim comitia Varsaviae 3 Decembris celebrata non aliam ob causam, ut contributiones aliquot videlicet 6 solutiones gratia confederatorum militum laudentur.

Periclitantem ac pene ruentem tum temporis videres rempublicam, siquidem omnes (paucis exceptis) sua quaerebant, non quae reipublicae. Confederatorum enim militum tota Polonia, Lituania, Russia aliaeque provinciae erant, tamen ab omnibus partibus vastabatur. Moschovitae a Moschovia adiacentes sibi regiones vastarunt, Scytae Podoliam, Pocuciam multoties vastarunt innumeraque millia hominum, pecorum pecudumque abi(g)erunt nullo eis resistente. Nisovii Kozaci similiter circa Sluckum et ... populati sunt. Milites confederati latissime dominia sua dirigunt seu dilatant et in comitiis sua quisque quaerit. Avertat Deus a nobis interitum et ruinam reipublicae totius, quae iam iam imminet. Transilvaniae enim principatus in Turcicam possessionem devenit hoc anno 1613. Occisso enim Gabriele Batorio a suo ... traditur principatus Gabori Bethlem, qui parvo temporis intervallo, dum Varadini (Turcis nimium fidens) epulatur, suffocatus est Varadinoque Turci potiti sunt, ad unum omnibus Christianis deletis. In Valachia quoque Tataři iam sedem suam locarunt in districtu Coroy sepissimeque incursiones in Poloniam eo ex loco faciunt, et sic Polonia exposita barbaris et a Transilvania et a Valachia prope ruinam minatur.

Generosus dominus Christophorus Dzierzek vexilifer Trocensis, vir insignis, singularis prudentiae, Arabica, Turcica, Persica, Italica, Germanica Latinaque lingua bene edoctus, multocius legationes in Turciam a Stefano et Sigismundo regibus Poloniae obiens, Lublini 1 Decembris 2 hora noctis mortem obiit. Inter alia praeclara facta hoc non postremum: omnia bona sua regalia suis affinibus a rege impetravit suaeque propria iisdem divisit ante obitum.

Dum aliena describo, calamitatem et merorem suum praeterire non possum. Tomas filiulus charissimus initio anni

1614 videlicet 1 Januarii hora 15 ipso diluculo vitam finivit, nondum elapsis 4 annis a nativitate, 5 diebus. Puer magnae indolis.

Joannes Fierley de Dąbrowica castelanus Voynicensis, capitaneus Lublinensis, vir singularis, eruditus, thesaurarius regius, quo se sponte abdicavit, e vita sublatus anno domini 1614 die ... sepultus Lublini 16 Octobris. In eius locum Lublinensis capitaneus sufficitur Nicolaus Fierley palatinides Cracoviensis.

Anno domini 1614 die 8 Octobris dies luctuosa, dies deplorata, qua die uxor mea charissima, omnium virtutum cumulus, vitam finivit. Praegnans enim cum fuerat hidropisi laborare cepit ac tandem die 2 Septembris apostemate ulcere super sinistrum genu laborare cepit; e nimio dolore immaturum fetus 1 Octobris edidit. Hieronimus eodem die baptisatus septem mensibus tantum in utero matris portatus¹⁾.

Dum speramus convalituram, nam et ulcer iam ruptus erat; cor illius fortassis hidropisi afficitur sicque 8 Octobris die, hora 12 horologii vitam cum morte commutat, magna cum devotione ac animo forti, virili profecto non femineo, spiritum in coelum ire iubet, Jesu Christoque in manus animam tradit. Sepulta magno cum moerore mariti, liberorum, magnaeque caterva amicorum et consanguineorum totaque familia Lublini die 18 Novembris anno domini 1614.

EPITAPHIUM.

Praeclari generis Dorothea in Cieszkoviano
Antiquo orta solo est generosi nata parentis
Ditio, quem titulo laus, sed stan nomine signat,
Hanc revoluta dies terdena lumine Juli

---

¹⁾ Na brzegu dodał autor później: Moritur Hieronimus anno domini 1618. Vixit annis tribus, mensibus 9.

Anno produxit numerus quem monstrat eodem 1577.
Connubio stabili Pszoncae dignata Jacobi est,
Qui sua de Babin Lescovia stemmata ducit,
Mense die secundo anni numero hocce notati 1592.
Effigiem quaeris consortis? pulvis et umbra est;
Mentem divinam bonitas pietasque reducit.
Ut quicquid posset virtutum dicier: omne id
Pectore constanti bene fovit femina spirans.
Natos quinque dedit (patriae) caroque parenti,
Bis tres nimfarum proprias fratrumque sorores,
Se dat in aetereas, dum mors vult invida, sedes
Cum moerore omnis duodena temporis hora
Octava Octobris terdenos septem viva per annos 1614.
Et menses duos longo dignissima seculo,
Quae iacet in tumulo hoc, somno sperant (*sic*), sepulta.

1614 die 12 Octobris domum Lublini spoliarent vasta-
runtque, ubi Evangelici orationes celebrant.

Anno Domini 1615 die 12 Januarii Margareta a Tudorow
Czieszkowska mater superius demortuae ac deploratae Pszonci-
nae; quamvis senio confecta, tamen moerore afflicta ex de-
mortua filia e vivis sublata. Sanctimonia vitae clara omni-
que laude digna. Sepelitur Przemekoviae die 16 Februarii in
capella dni Stanislai Korzenski; cuius filiam Annam nupserat
ante 20 annum.

Anno domini 1615 comitia Varsaviae acta, sed quia
contributionem nobiles denegarunt, quamvis multa bona con-
clusa erant, malum exitum habebant comitia. Hoc solum me-
morabile, quod ad centum nobiles ex militibus confederatorum
et quidem primarii infamia notati sunt, quorum nonnulli duce
Karvacio in unum coeunt, fitque exercitus non contemnendus;
ac tandem a Zolkievio praefecto militum supremo devictus,
cesus atque deletus. Carvatiis Leopoli palo affixus cum
compluribus sociis; nonnulli capite plexi. Sic malum finitum.

Hoc anno 1615 die 19 Maji Anna filia nupsit Octaviano Samborzecski. Benedicat eos Dominus!

Anno domini 1615 25 Maji Joannes Pelka e vivis decessit, vicepalatinus Lublinensis; quo tempore judicia tribunalicia celebrabuntur. Inter palatinum Podoliae Lanckoronium et Potocii uxorem Valacham capitaneam... ¹⁾ Camenecensem quidem actiones in tribunali habebant pro deposito fideli valoris 300000 fl. et ideo tumultuabatur maxime, cum pena infamiae promulgata est super uxore Lanckoronski palatini Podoliae.

Anno domini 1615 die 9 Septembris Scitae maxime vastant Podoliam, siquidem rex exacerbatus ob non datam contributionem Varsaviae, militem Podoliensem ex quarta militantem dimittere iussit, quo cognito Scitae maximo exercitu invadunt Podoliam et Rusiam vastatamque adusque... sine damno discedunt. Tum temporis rex noster Czestochoviam cum regina, filio totoque comitatu aulico religionis gratia interfuit, ibique cum affinibus suis videlicet... de domo Austriaco conveniunt magno nostro malo.

1616 Katerina filiola domino Zamoyscio nata, quae 1617 anno mortua.

1616 eodem anno Michael Visnovecius cum Corecio duces exercitum ducunt in Valachiam conseruntque manus cum Tomsza, quo superato et exercitu eius deleta, ipso evadente Tomsza, Valachico dominatu potiuntur, Alexandrumque Jeremiae Mohilae filium, Valachiae principem creant vix 14 annorum habentem, multis Valachis proceribus invitis, qui sperabant adventare fratrem ipsius patrualem, Gabrielem Siemonis filium, iam maioris aetatis. Miserant enim internuncium clam, ut adveniret quam celerrime. Qua re cognita Visnovecius et Dumna cum Alexandro properant, iamque successerat, sed a nostris male tractati Valachi. Multa praeda onusti, tandem Visnovecio ab illis veneno sublato, male nostri tractati, vix Alexander cum Coretio Chocimum evasit, Visnovecii famuli ad internecionem trucidati, inter quos Petrus Zavisza et Striensi affines mei occisi sunt.

---

¹⁾ Tu imię nieczytelne, prawdopodobnie: *Felnensem*.

Anno domini 1616 Radzivil dux Olicae, palatinus Vilnensis, e vivis sublatus. Multum peregrinavit.

Petrus Tilicius episcopus Cracoviensis e vita sublatus, vir summa eruditione. Baranovius archiepiscopus Gnesnensis vita privatus.

1616 Samuel Corecius dux atque gener Jeremiae Mogilae, cuius filiam nomine Katerinam in matrimonium duxerat, post multas in Valachia victorias, cum Alexandrum fratrem uxoris suae in principatum Valachiae erexit atque in solio collocavit, fraude nonnulorum circumventus, a Turcis et Multanis Scitisque superatur. Strenue vitam defendens atque dimicans, captus cum uxore, Alexandro et Bogdano Mohilibus et Dumna abducitur Constantinopolim cum his atque aliis multis capitivis. Corecii uxor praegnans Belgradum deducitur atque ibidem, ut fama fert, abortu facto moritur. Vivit deo volente adhuc ¹⁾.

1616. Felix Slupecius castellanus Lublinensis e vivis sublatus.

Hoc anno comitiae celebratae Varsaviae: expeditio sancita contra Moscos, Wladislaus ²⁾ filius regius affectat principatum Moscoviticum. Sero sapiunt Fryges! Non omitenda erat occasio ³⁾.

Stanislaus Simborzecius de Ostrow vir egregius mortem cum vita Bochothnicae mutavit.

Anno domini 1617 20 Januarii nata filiola domino Samborzecio — Deus illam benedicat! — sub Cancro signo, Alexandra nomine.

Expositio Wladislai contra Moscos, quam Turcus impedire tentat, et sic Wladislaus moratur in Luczko.

Eodem anno 1617 die... Christophorus Spinek de Bathkow e vita migravit, vir certe bonus, probus et amicus carus.

---

¹⁾ Słowa: Vivit... adhuc» później dodał autor.

²⁾ Dotąd nazywał go autor Ludwikiem.

³⁾ Słowa: Non... occasio» później dodano

Procopius Ossolinus eum sequitur, clara familia Tenciniorum ortus.

Anno domini 1617 Scitae magnum damnum in Podolia et Volinia intulerunt duci Ostroviae praesertim et duci Zaslaviae nec non ducibus Zbarasiorum, qui indemnes magna praeda domum abierunt, hominum circa trecenta milia abi'gerunt.

Martinus Sziskovius episcopatum Cracoviensem ingreditur magno cum comitatu 3 Junii anno domini 1617.

Anno domini 1617 Anna de Niedrwicze Andreae Stadnicii coniux, soror mea charissima, e vivis sublata, ob cuius moerorem filia eius Katerina etiam mox mortua est, cum etiam hoc uno anno et uxor Marci Stadnicii de domo Zboroviana et avia Niedrwicka, uxor castellani Polanicensis, e vivis sublatae sunt, quamvis variis in locis, sepultae Żmigrodii.

Anno domini 1617 in Augusto et Septembre exercitus Turcicus duce Skinder Basza in magno numero cum principibus Transilvaniae et Multaniae egreditur, ut Kozacos deleret et nostras finitimas Moldaviae arces devastaret. Sed Zolkievius dux exercitus, collecto non parvo numero militum et nonnullorum magnatum adiutus auxilio, contra illum exercitum ducit, paratus bello tentare fortunam. Quo animadverso Skanderbasza de pace componenda legatos ab utrinque mittit. Stanislaus Piekarski primum, deinde Ozga capitaneus Trebowliensis a nostris, varias conditiones proponunt, ac tandem concludunt, ut Kozaci nunquam vastatum ingrediantur Turcicas regiones, Tataři quoque Polonorum vicissim non vastent, pensaque Tatarorum Poloni dent, quotibet anno usitata. Sic rebus compositis utrinque exercitum reducunt, nostri versus Moschoviam cum Wladislao regis Polonorum filio, Turci versus Persam.

1617 7 Octobris Caterinam filiam charam Nicolao Stradomski desponsam... quod sit faustum ac felix! Dies nuptiarum 26 Novembris designata ac demum feliciter absoluta magna frequentia virorum illustrium. Benedicat illos Dominus! Hanc filiam in Januario 14 deduxi marito Zorawicze anno domini 1618 14 Januarii.

Hoc eodem anno illustris et magnificus Tomas Zamoyski, filius Joannis illius heroi, cancellarii et exercituum imperatoris

summi lustratis quam plurimis regnis, utpote Italia, Gallia, Germania, Anglia Hispaniaque, multis regionibus atque summis regibus omnibus carus, in Poloniam patriamque suam feliciter revertitur. Tribus annis peregrinationem hanc summa cum laude omnium perfecit. Vivat feliciter.

Comitiae Varsaviae celebratae; contributiones duo designatae.

Anno domini 1618 Scitae Pocutiam invadunt, magnam praedam educunt, plurimos captivos Polonos abducunt, paucis amissis domum redeunt.

1618. Jeronimus filiolus carissimus e vita sublatus 2 Julii magno cum luctu sepultus Belzicziis 5 Julii. Vixit annis tribus mensibus 9.

Korecius Samuel dux e carceribus imperatoris Turcici in Poloniam rediit, magna industria et summa fortitudine efractis ferreis cancelibus. Vivat feliciter ad laudem Dei omnipotentis.

1618 in Julio Tatarorum magnus exercitus in Pocutiam adventus circaque Nistrum, qui tunc temporis maxime inundaverat, castrametati sunt omniaque castella in ea regione vastant. Joanne Zamoysczio castellano Chelmensi, excubiarum praefecto strenue patriam defendente et multis manu sua interfectis Scitis ipse sagittis confossus e manibus illorum viriliter evadens curiamque suam strenue defendit... ac saucius in Srium arcem deportatus, vitam finivit magna cum laude, nec non magno cum merore consanguineorum. Uxor eius cum filiabus delituit inter arundines, dum maritus domum defenderat. Ab eisdem Scitis occisus est capitaneus Haliciens Szczucki vir strenuus et bellicosus multique alii siquidem prima incursione quadraginta milia Scitarum adventare tradebantur, tandem ab aliis Mursis centum milia excedere dicebantur. Regio illa magnam calamitatem perpressa maiorem sperat. Nostri proceres mussitant, iudicia tribunalia exercentur, nobilitas Russica moratur, domus illorum incenduntur, spoliantur subditi et omnis suppellex, ut pecora, abiguntur. Multos lachrimantes statumque reipublicae deplorantes videris. Rex noster Varsaviae deliberavit, quid faciendum, fugaeque an pugnae sese dedendum. O deplorata facies reipublicae! dum aliena cupimus, nostra vastare sinimus sicque potiora amittimus; aliena dum petimus, propria amittimus!

Hos Scitas Skinderbaszam cum exercitu Turcico subsequutos dicunt, et ex Ungaria Sabbatos viginti milia ad Skinderbaszam adventare dicunt. In magno tum periculo versatur regnum Poloniae.

1618. Skinderbasza iterum advenit in Valachiam, Scitarum principem contra Polonos animat et ire iubet cum magno exercitu; solus remoratur circa Tehinia. Nostri, utpote Zolkievius dux exercituum multique ex primoribus regni utpote Janussius Ostrovius, dux Zbarasiae, duces Zamoyscius Tomas palatinus Podoliae, Lubomirscius capitaneus Sendomiriae, Tarnovius castellanus Sendomiriensis et alii nobiles quam plurimi castrametati sunt non longe a Camenecia circa Horynin.

Dumque quilibet illorum non audito imperatore militum, non in uno loco castra metatur, sed variis in locis (erant enim dissidia illorum inter Zolkievium) Scitae tum temporis cum magno exercitu castra capitanei Sendomiriensis et ducis Ostrovii adorti sunt, sed dum strenue et milite veterano castra defenduntur invasa, levum petunt Scitae et adoriuntur castra Zamoyscii palatini Podoliae, quae etiamsi strenue defendebantur, sed toto exercitu Scitarum irruente vix sunt castra palatini defensa; a Zolkievio missa sunt subsidia. Multis ex Scitarum occisis tria vexilla Scitarum capta, ex nostris nonnulli desiderati, pauci tamen; Hoyscius vir insignis sagittis confossus vita excessit.

Georius Pszonka, frater patruelis quamvis non germanus, tum temporis aeger domi super lectum recubans a Scitis capitur.

Tandem Scitae post occasum solis quasi castrametati sunt, noctu autem silentio facto in Podoliam veloci cursu, quam longissime vastantes, abierunt; magna spolia de nostris reportaverunt, captivos plurimos secum abduxerunt; nostri quo se verterent, ignorant; tum temporis consulunt, quid acturi, Scitae retrorsum illesi abierunt. Hec irruptio Scitarum Zolkievio praefecto exercitus magnae infamiae occasionem dedit. Nostri deinde quilibet domum revertunt. Scitae iterum ad vastandam Podoliam se accingunt.

1618 Zofia a Ozarow Stradomska matrona prudens, pia, pulchra, pudica .. e vivis sublata, sepulta 19 Novembris.

1618 Domino Venceslao Zamoyski natus filiulus Piotr ... Octobris -- Benedicat eum Dominus! -- 4 hora noctis sub signo Capricornu.

Ozga capitaneus Trebowlensis nuncius ad Turcam. 1618 Tarnovius... castellanus Sendomiriensis 85 agens annum in expeditione contra Tataros, in exercitu dum commilitat strenue, cum Scitis se dimicare offerens; erat enim cum nepote suo Zamoyscio palatino Podoliae, cum Scite in illorum castra irrumpere totis viribus suis nitebantur; domum cum magna laude reversus e vivis sublatus, vir magni animi et amans libertatis pristinae.

Anno domini 1619 comitiae Warszaviae celebratae: expeditio sancita contra Tataros; contributio laudata, uti semper in quibusvis comitiis, magno nostro malo. Rotmagistri in quibusdam palatinatibus constituuntur; anno uno stipendia providentur ex contributione.

Wladislaus filius regius Varszaviam in fine comitiorum e Moscovia rediit, quem commissarii, qui a senatu et rege ei additi erant ad gerendum bellum Moscoviticum, praevenerunt prius; ex reditu illorum rex sollicitus erat maxime; sperabat enim illum tota Moscovia potitum iri; sed ea spe frustratus quamvis arces nonnullas ad Smolenschum antiquitus pertinentes per pacis conditiones recepit, utpote: Borisow, Kozielsk, Masalsk, Meczersk, Wiasmam, Starodub, Poczopow, Popowa-hora, Nevel, Sebiez, Krasno, Ikloszcz od Toropcza, Wieliska, Smolensk, Roslaw, Drohobuż, Biala, Serpieysk, Torupiecz, Novogrodek cum attinentiis super fluminibus Dzieszna et Desna, Czernieiw, Manasterk. Wladislaus Cżęstochoviam e Varszavia profectus. Multi ex nostris desiderati, non solum enim cum hoste pugnant, sed cum atrocissima hieme, nivibus, imbris, pluviis, inedia et omnium penuria victui ac amictui necessaria. Finitis comitiis domum quisque revertitur. Scitae enim omnibus magno terrori fuerunt.

Anno domini 1619.. Maii hora 2 noctis Petrus Borkowski vexillifer Sendomiriensis, vir egregius, statura procera, vix sibi

similem invenire in Polonia, miles egregius, magnanimus atque robustus a febris correptus Lublini, dum exercet tribunalicium iudicium, nona die post correptum a morbo Christo animam reddidit multorum cum admiratione et mestu. In Moscovitica arce praefuit militibus extraneis magna cum laude, multas victorias acquisivit; domum incolumis reversus apud regem carus et apud omnes senatores atque aulicos receptus. Sic inopinata vitam finivit.

Eodem Anno Zolkievius Cancellarius et praefectus militum castrametatus est ad...

...¹⁾ Castellanae Vilmensis, magnum numerum militum collegit atque inito cum Scitis et Kozacis federe, Lisovios novum genus militii, conductos, ad omne genus nequitiae paratos, ad transmontanas partes versus Hungariam educunt, qui postea cum Humanageo Ungaro in Ungariam invadunt; fuso aliquot milibus militum Ungarorum maxime vastant Ungariam et iterum incolumes redeunt in Poloniam, multaque damna Polonis dederunt; tandem per Silesiam Viennam usque ad castra caesaris progressi sunt, ibique militiam exercent contra Bohemos.

Hoc anno duo duces Ostrovienses, palatini Vilmensis filii, unus post alium anno elapso e vita decesserunt.

Ozga ex Turcia nuncius reversus 1619.

Anno Domini 1620 Tomas filiulus domino Samborzecki natus die...

Anno domini 1620 rex Sigismundus III cum filio Vladislao et archiduce Austriae... episcopo Vratislaviensi in Lithuaniam recreandi gratia abeunt, qui episcopus Vratislaviensis non ita pridem e Silesia expulsus.

Anno domini 1620 magnificus Tomas Zamojski palatinus Kioviae matrimonium contraxit Jaroslaviae cum illustri Katearina ducissa Ostroviae palatinida Wolinae die 1 Martii.

Eadem die Jacobus Sobieski matrimonium contraxit cum ducissa Visnioveciensi in Olesko.

---

¹⁾ Tu białe miejsce w rękopismie.

Eademque die Melchior Stradomski uxorem ducit.. Ligę-
zianka de Piotraszów.

2 Martii illustris et magnificus dominus Nicolaus de Ole-
snicza palatinus Lublinensis magno cum comitatu Lublini ab
incolis Lublinensibus est receptus, et palatinus Lublinensis pri-
mum salutatus. Splendidus adventus illius fuit, nullius antea
talis ex palatinibus Lublinensibus.

Anno domini 1620 26 Maii dominus Stanislaus Korzenski
de Korzena, in Malkowicze heres, postquam Malikovice ven-
didit, moerore confectus e vita sublatus 22 Junii, Przemękovie
in sepulchro, quem sibi vivus fabricari curavit, sepultus re-
quiescat in sancta pace.

Anno domini 1620 post reversum e Constantinopoli lega-
tum, dominum Ozga, qui conditiones pacis a caesare Turcorum
scriptas atque iuramento ab utrinque confirmatas cum Czausio
secum misso attulerat, ecce ob quendam defectum in suis
litteris cesaris iam iuramento approbatis missus est Hieronymus
Otfinovius secretarius regius. Qui cum Constantinopolim ve-
nisset, magno cum contemptu exceptus est, et foedus, quod
iam cum Poloniae regno sancitum erat, in nihilum rediit,
belloque vastare totam Poloniam per servitorem suum Tacik
Otfinovius a imperatore Turcico declarat. Magno cum ter-
rore nostro haec nova audiuntur, causae varie suspicantur,
sed praecipua, quod nostrates, ut cesari Christianorum auxilio
sint contra Ungaros et Bohemos, inscio rege collecto numero
non parvo exercitu, quos Lissovios nominarunt (in Mosco-
via hic Lissovius strenue militavit tatarico more) invadunt
primo Ungariam fusoque exercitu Ungarico ac pene deleta, mul-
tum damni regioni illi dederunt vastatis plurimis oppidis, pa-
gis multisque trucidatis, in Poloniam retro reversi sunt, mul-
taque damna in Polonia circa Cracoviam, Sendomiriam uni-
versamque minorem Poloniam intulerunt; tandem per Silesiam
magna celeritate in Austriam Viennam usque transiverunt,
caesarique se ad servitia tradiderunt, quos postea aliae cohortes
nec non et tertiae subsequutae sunt. Qui primo ingressi
sunt Lissovii, primae generationis Lissovii vocantur; qui se-

cundo ingressi, secundae generationis Lissovii vocantur; qui tertio, terciae generationis vocantur. Plus decem milium constabat hic totus exercitus, qui multa incommoda illis regionibus attulit et multos conflictus feliciter fecit et ob levitatem armaturae multos inopinate oppressit; et haec est praecipua causa, ob quam imperator Turcicus foedus, quod cum Polonis iam sanciverat, iterum in nihilum redigit. Avertat deus omnipotens cum ita potenti monarcha bellum ingredi, siquidem Polonicae vires tum temporis post decessum Zamoyscium maxime labefactatae sunt; praesertim veterani milites absumpti in Moschovia, Valachia, Moldavia, nunc etiam in Silesia disciplinae militaris pene omnis extincta est, peccataque inaudita magna ex parte augescunt. Saevitur caede frater germanus contra fratrem: utpote Ziemaczii ¹⁾ et Siemencii ²⁾. Non ita pridem filius contra patrem, uxores contra maritos multis in locis caedes exercent, patres contra filios, inaudita facinora multaque mala undique audiuntur. Quid inde sperandum nisi aut extremum iudicium, aut extremum exitium Poloniae, quod Deus omnipotens avertat! Da pacem, Domine, in diebus nostris!

Anno domini in 1620... Junii Nicolaus Zebrzydowsky palatinus Cracoviensis, idem capitaneus Cracoviensis vir omni laude dignus vitam cum morte mutavit.

Anno domini 1620... Julii domus orationis Evangelicorum vastata et Arianorum. Ferunt nonnulli conscium fuisse vastationis Zborovium, qui tum temporis Marszalcus judiciorum tribunaliciorum erat. Popielus decollatus Lublini; uxorem occidit, aliam duxit, quae filium veneno necavit.

Anno domini 1620 illustris Joannes dux a Ostrog castellanus Cracoviensis e vita sublatus 12 Septembris Walowiciis.

---

1) Chrzstow Ziemaczki kazał zabicz Jana Ziemaczkiego sinowi swemu Tomaszowi. Sina ich odsadził; wezwawszy go do domu kazał go zaś zabicz. *Przypisek autora.*

2) Marcina Siemęńskiego żona zmówiwszy się z starszem sinem iego, dali zabicz, żona męża a syn oycza, potem gdy młodszy brat wymawiał bratu o zabiczie oycza, y brata rodzonego zabil. Moszczicki sługę oponentem sprawił. *Przypisek autora.*

Anno domini 1620 in Valachia nostrorum clades 20 Septembris. Varii varia dictitabant; series rei haec est. Stanislaus Zolkievius cancellarius regni et supremus dux exercitus evocatus a Gratiano palatino Valachiae, ut sibi auxilium praeberet contra Turcam, ne privaretur principatu Valachico, missaque pecunia pro conducendo exercitu a Gratiano fuit. Qui occasionem bene gerendae rei, ut putabat, nactus sine consensu reipublicae, non tamen sine scitu regis festinanter cum aliquot milibus militum in Valachiam progreditur; non plus supra octo milia habuit; Nestrumque amnem tertia Septembris cum exercitu traiecit apud Podbiele. Gratianus cesis Turcicis legatis, qui missi venerunt ad tollendum caput ipsius caesarique deferendum, obviam Zolkievio venit cum mille equitibus, magna cum laetitia exceptus a Zolkievio Gratianus; duobus diebus commoratis ulterius in Valachiam progrediunt. Plenus spei Zolkievius, quod et palatinus Multaniae iuncta societate se illis adiunget, 17 die Septembris venerunt Cecoram, ibique castrametati sunt in loco, ubi Zamoyscius antea Tataros adegit ad ineundam pacem perpetuam. Non habuerunt tunc nostri caduceatores, nesciveruntque, quid tum ageret cum exercitu suo et Scitarum Skinderbasza, imo a Valachis falsis rumoribus narrabatur, eum cum quatuor tantum milibus militum in Bielo-grado latitum, ob eamque causam nostri securi computationibus atque munusculis cum Valachis certabant. Ecce 18 Septembris magnus numerus paganorum ex castris nostris conspectus est, qui multos nostros inopinato adventu suo pabulatores oppresit et alios in captivitatem abduxit; castrametatique sunt non procul a nostris castris. Lissovios primum de suis stativis depulerunt cogeruntque inter valles concludi, ubi totus exercitus vallibus septus erat.

19 Septembris Zolkievius educit ex castris exercitum; levibus proeliis dimicatum est, quos *harce* vocant. Si tum temporis eo die nostri manus cum hoste Skinderbasza consererent, profecto potiti essent victoria. Nondum enim totus exercitus Sciticus convenerat, qui post eo ipso die ex improvise advolavit nostrisque magno terrori fuit. Multitudine enim

Tatarorum in reversione undique nostri circumdati sine ordine proeliari coacti sunt, ad 700 ex nostris desiderati. Scitarum circa 2500 cesa, saucii plurimi, nostri tormenta bellica 6 amiserunt, munitionem ex curribus *taborek* dictis eo die amiserunt, Wrzeszcz rotmagister strenue pugnans occisus. Goslicki, Owakowski, Balaban capitaneus Winnicensis, Zolkievius capitaneus Rubieszoviensis, Lucas Zolkievius saucii. 20 Septembris, consternati animo nostri deliberant, quid facturi sunt; maxime tamen tumultuatur, noctuque plurimi cum Gratiano in fugam per amnem Prutum versi, plurimi aquis suffocati, pauci incolumes evaserunt, ex his Chmielecins mille milites sub sua potestate habens, Kamenecensis capitaneus Kalinowski cum hospodaro et aliis Valachis fugiens vel submersus vel occisus, ut et multi alii. Zolkievius cancellarius restaurare animum iubet et in castris, ut se defendant, imperat iis, qui se fugae non commiserunt. Hi reparatis ordinibus strenue se defendunt, multas incursiones facientes trucidant, et plurimos praestantes ex Turcis, ex Scitis trucidant, obsidionemque sine annona ad 8 diem patiuntur. Ex fuga nostrorum nostri consternati animo, hostes vero exhilarati, eo magis per aliquot dies in nostros irruunt, sed fortiter repelluntur. Tandem fetore interfectorum et inedia coacti per media castra hostium, quorum numerus ad 100000 numerabatur, facta ex currubus defensione, quae *tabor* dicitur.

29 Septembris, que fuit dies s. Michaelis, ex Cycora castra moverunt circa vespera strenue se defendendo munitionesque suas 1 Octobris circa stagnum quendam sisterunt. Druzbicium ad tractandum miserunt; sed fefellerunt nostros et Druzbicium non remiserunt, in nostrosque die nocteque incursiones faciebant; nostri per media castra Scitarum et Skinderbasza iter facientes viam sibi manu aperiunt. 4 Octobris undique invadunt nostros; nostri strenue se defendunt, ulteriusque procedunt, omnesque conatus inimicorum virtute sua repellunt. Jamque inimici desierunt nostros infestare, dum inter nostrosmet ipsos tumultus magnus excitatus est, nulla iam habita ab hostibus incursione om-

nes tumultuose in fugam versi Kozaci et vulgus, qui *czerni* dicitur, propter praedam autores fuerunt confusionis.

Anno domini 1620 6 die Octobris suborta confusione nostri, qui iam armata manu immunes a tanto hostium exercitu evaserant, Madianitarum more confusione facta in diversas partes diffugere ceperunt. Strepitu et tumultu magno audito Scitae primum excubias agentes, mox ceteri advolant, primum praedam ingentem ex curribus auferunt, mox fugientes in varias partes insequuntur, trucidant, captivant; pauci sunt, qui elapsi. Praefectum supremum Zolkievium (qui cum posset, evadere noluit) capite privant. Koniecpolium campiductorem in vincula capiunt, filium cancellarii captum saucium capiunt in vincula, Korecium, Strusum, Zolkievium, Adamum Ferencbegum, Kazanovium et multos alios viros egregios et milites praestantissimos omnes in vincula coniciunt, sic, ut nulla clades antea a Valachis et Turcis Polonorum accepta huic comparanda. Ex qua clade terror maximus fuit per totam Poloniam; Scitae enim occasione accepta invaserunt per Pokutiam Russiam, Leopolim et ultra usque transgressi, omnia longe lateque vastarunt, praedam magnam abigerunt, incredibili timore totam Poloniam incusserunt, et si vellent victoriam proseguere, toto Poloniae regno potirentur. Sed Deus omnipotens illorum mentes avertit, cohortesque aliquot duce Lubomirio capitaneo Sendomiriensi et palatino, milites stipendiarii Kiiovienses Zamoscii his obviam iverunt, habitoque cum aliquibus ex illis conflictu ab incursione ulteriori illos prohibuerunt. Qua calamitate et damno accepto ingenti, rex Sigismundus III Varsaviae comitia indicit ad tertiam diem Novembris, in quibus consultatum est de bello defensivo. Nam speratur, quod Turcicus imperator totis suis viribus proximo vere invasurus est Poloniam. Nostri procures et ordines accepta tanta clade, veteranis militibus, imperatoribus militum totis pene amissis contributionem solum ex miseris subditis contra tam potentissimum hostem laudant; rex suo sumptu nullum militem conducere voluit; procures item spirituales et seculares sequuti regem nil concedunt sicque frivola defensio constituitur. Averte Domine malum a nobis, qui

solus es potens! Non sufficient enim vires nostrae. In his comitiis inauditum facinus in Polonia a nobili quodam Polono, sed fatuo vel potius insano Piekarscio Michaelē patratum est. Causa haec fuit. Quum is insanus esset, rex Sigismundus curatores dedit, viros primarios... Danilovicium tesararium regni fratremque eius palatinum Russiae. Illi possessiones eius tenuerunt, illi parcissime victum et amictum ei tribuentes. Quod ille moleste ferens in regem omnem iniuriam coniiciens machinatus est occidere regem, quod ei parum non successit; ita 7 annis hanc ultionem adversus regem in animum induxit et in his comitiis peragere constituit. Dum enim rex die dominico, hoc est... Novembris in parochialem ecclesiam magno cum comitatu ab archiepiscopo Gnesnensi et episcopo Chelmensi inducitur, ille nebulo erumpens sese latebris in templo, in quibus latitabat, post foribus exiliit cum clamore, regemque nil tale suspicantem tribus vicibus telo acuto adunco, *czekanem* polonice dicto, in caput percussit, sed Deo volente regem, quamvis vulneravit, non occidit. Tamen magnus tumultus exortus est sperabant enim iam occisum esse regem, qui in terram iam collapsus a percussore erat, sed a circumstantibus adiutus; latroque ille comprehensus, truculenta magnis cum tormentis morte necatus est et ab equis discerptus. Rex saucius in sacellum primum deductus, deinde in arcem per interiora deductus, cum vulgus eum vivere non credebat, in fenestra stans, ut conspiciatur ab omnibus, aliquamdiu constitit, sicque tumultus qui maxime grassabatur, sedatus est; cautius abhinc ante dimissionem conventus rex in ecclesiam frequentabat.

Durantibus his comitiis... Chodkieviczius Vilmensis palatinus et Lituanicus supremus militum praefectus ducit in matrimonium Katerinam ducissam Ostroviae, filiam... palatini Volinia.

Die... Georgius Zamoyscius episcopus Chelmensis et abbas Czervienensis e vita sublatus. Zamoscii Novae die.. sepultus, requiescat in sancta pace.

Ex comitiis praeteritis multi milites conducuntur, ut resistere possint Turcicae potentiae; supremus dux militum creatur Chodkievicius, campiductor Stanislaus Lubomirski, pocillator regius et capitaneus Sendomiriensis, ei adiungitur in collegam. O Domine! bene prosperare! Multa milia Germanorum in Poloniam adducta sunt non sine terrore nobilitatis Polonae, ne aliquando sint oppressores libertatum nobilium, si quidem et rex ipse totus sit Austriacus. Domus enim haec a multo tempore nubens, capit regna. Averte domine malum a patria nostra, quae iam videtur ruere ob negligentiam senatorum, praecipue spiritualium, qui libenti animo hic Austriacos regnantes viderent.

Lustratio nobilitatis Polonae in omnibus palatinatibus sancita est in comitiis praeteritis uno eodemque die in tota Polonia, videlicet feria secunda post conductus Pascae, quae versus Lublinum facta est 19 Aprilis, personas solummodo describente palatino. Quorum fuit numerus non modicus et multi bene armati et ornati lustratum venerant, utinam unanimi consensu in Turcam expeditionem facerent talem, esset certe non parvus exercitus contra Turcam. Iudicii tribunaliis haec lustratio non nihil impedimento fuit.

Per totam aetatem videlicet ab initio Maii expectarunt congregationem militum imperatores exercituum; tam tarde tam segniter milites conducti ibant, ut tantum ne unum miliare per diem in itinere consumerent, et cum tanto fletu et angore subditorum nobilium, ut vix effari possit. Una enim cohorte discessa, subsequuta altera, mox tertia et quarta, et omnibus victualia dare cogebantur; et non solum victualia, sed quaecunque domi invenerunt, omnia receperunt, si non primus, alii subsequentes.

Sed cum a ducibus regi anunciatur certo caesarem Turcarum trans Danubium exercitum traduxisse et solum ipsum trajecisse Danubium, comitia rex indicit Varsaviae pro die... Augusti et antequam comitiae inchoantur, literas universales vulgo *trzecie wiczi* ubique locorum publicant, ut unusquisque nobilium pro 4 Octobris sub Leopoli armatus se sistat, sub poe-

nis in statutis descriptis. Quae res nobilitati Polonae magno terrori fuit, siquidem rex ipse valido exercitu ex Germania sese munivit, quis scit intentionem eius, siquidem male affectum esse nobilibus narratur. Parum ante hac a Bethlem Gabore occisus est dux caesaris Bukfoy et exercitus pene omnis in Ungaria fusus alio in loco a Bociani; in Bohemia itidem a Mansfeldo duce Friderici exercitus cesaris fugatur.

Pro 13 die Septembris senatorum conventus Lublini indicitur. 7).

---

3) Tu dodany inną ręką, prawdopodobnie Adama Pszonki, przypisek Continuatio huius, quae pater meus scriptis mandavit, et non continuavit, morbo detentus, multo tempore ante mortem.

INWENTARZ
SKARBU KORONNEGO
Z ROKU 1607.

Inwentarz Skarbu koronnego *) przez Ich Miei PP. Deputati z Seymu Walnego Warszawskiego do reuindowania skarbowych kleynotow naznaczone, vczyniony w Crakowie diebus Julii Anno 1607. Ktora reuisia odprawowala sie z inwentarzem przeszlych, wedle ktorich skarb Je° Mei Panu Janowi Firlejowi z Dabrowice Podskarbiemu coronnemu byl oddany.

KLEJNOTY.

Skrzynie pierwsze.

Szkatula pierwsza.

T a c h a   p i e r w s z a.

Rubin wielki w kascie zlotem bes perly.

Diamantowa tablica wielka w kascie zlotem, s perlą wielką okragłą.

Druga tablica diamentowa wielka takze s perlą okragłą, bes smelcu.

Spinella wielka, pod nią smaragd wielki okragly w kascie.

---

*) Pierwotny napis w rękopismie był taki: Inwentarz skarbu koronnego Babińskiego. Poźniej taż sama, jak się zdaje, ręka dołożyła między słowami „koronnego Babińskiego“ spółnik y, i dodała na boku pismem drobniejszém: „tesz bo czo koronnego, to y Babińskiego.“

Smaragdowa tablica wielka w kascie złotim, perła wielka okragła.

Szafir wielki rzezany w kascie, u niego perła okragła.

Rubin balas wielki w kascie z smelcem.

Roza *) wielka z diamentow smelcowana; okolo niey rozycek y tabliczek diamentowych y rubinowych osm s perłą podługowatą; ta w zastawie u pana Sądeckiego, o czym na końcu między defectami.

Diament punt wielki; okolo niego puntow mniejszych diamentowych 12; ten w zastawie u pana Niemoiowskiego.

Zawieszenie, diament na granie rzezany; na wierzchu tablica rubinowa, perła na spodku podługowata.

Zawieszenie, w nim wielka tablica diamentowa; nad nią rubin wak, perła wielka okragła.

Zawieszenie, w nim rubin wak podługowaty; nad nim tablica diamentowa, pod niem perła wielka okragła.

Noszenie, w ktorim tilko iedna tablica diamentowa, kaszt złoty, perła podługowata.

Noszenie, w ktorim po srodku balas, pod niem dwie tablice diamentowe; na wirzchu smaragd s smelcem, perła podługowata; ten kleynot u pana Niemoiowskiego.

T a c h a w t o r a.

Zawieszenie, w niem smaragd wak wielki; nad nim rubin wak, perła troche podługowata s smelcem.

Zawieszenie takowes, długie, bes perły.

Zawieszenie, w niem we srodku wak rubin, na spodku dwie tablice diamentowe a pod niem wak smaragdzik, y tablica diamentowa mnieysza, pod nim perła okragła.

Zawieszenie, we srodku wak smaragd, pod niem diamenty punty dwa, na spodku rubin wak, na wierzchu drugi; perły nie oddane od K. J. M.

---

*) Przy tym i dalszych niektórych przedmiotach dodaje kopista na brzegu te słowa: Nie masz w skarbcu babińskim.

Zawieszenie, w niem we srodku wak smaragd, pod niem rubinki waki dwa, na wierzchu tablica diamentowa rzezana, perła okrągła.

Zawieszenie, w nim we srodku wak smaragd, pod nim rubinki waki 2 a na spodku tablica diamentowa, na wierzchu diament na trzy granie rzezany, perła okrągła.

Zawieszenie, w nim we srodku wak rubin, około niego pereł dwie, pod niem smaragdziki waki dwa, na spodku y na wierzchu tablice diamentowe; perły nieoddano od K. J. M.

Zawieszenie, w niem w posrodku wak smaragd, około niego dwie tablice rubinowe, pod nim tabliczki 2 diamentowe, na spodku tablica rubinowa, na wierzchu tabliczek 2 diamentowych a wyzej tablica rubinowa.

Noszenie, w ktorim jest smaragd, na wierzchu rubin kast z smelcem.

Zawieszenie trziangulne, na wierzchu tablica diamentowa rzezana trochę ostra, na spodku rubinowa y smaragd wak bes perły.

Zawieszenie trziangulne; w nim na wierzchu diament rzezany, na spodku tablica rubinowa i smaragd wak z smelcem biały.

Zawieszenie trziangulne, w niem na wierzchu diamentowa tablica na trzy granie rzezana, na spodku tablica rubinowa y wak smaragd.

Zawieszenie trziangulne, w nim na wierzchu tablica diamentowa rzezana, na spodku tablica rubinowa y smaragdowa.

Zawieszenie trziangulne, w niem na wierzchu tablica ramos rzezana, na spodku wak rubin y wak smaragd.

Zawieszenie trziangulne, w niem na wierzchu tablica diamentowa, na spodku rubinowa y wak smaragd.

T a c h a t r z e c i a.

Zawieszenie, na spodku tablica diamentowa, na wierzchu mniejsza rubinowa bes smelcu s perłą.

Zawieszenie, we srodku wak rubin niemali, około trzy tablice diamentowe, na spodku tablica smaragdowa; perły nieoddano od K. J. M.

Zawieszenie, w niem na spodku smaragd wak, s perłą podługowatą; w posrodku tablica diamentowa, około trzy tablice rubinowe.

Zawieszenie, w niem wak rubin we srodku a 4 tablice diamentowe około s perłą podługowatą, perły nieoddano od K. J. M.

Zawieszenie, w niem tablica diamentowa, na spodku dwie tablice rubinowe, na wierzchu smaradzik, perły trzi około.

Zawieszenie trziangulne, na wierzchu tablica diamentowa, rzezana, na spodku wak rubin i smaragd rzezany. Zawieszenie, w ktorim imie Jezus na wierzchu.

Rubin podługowaty, nad nim tablica diamentowa, perły dwie.

Zawieszenie, w ktorem tablica diamentowa a rubinowa druga s smelcem; perły nieoddano od K. J. M.

Zapona, w niey roza wielga rubinowa, około niey mnieyszich diamentow trzy, tablic smaragdowych dwie, na wierzchu szafir ranos rzezany, perł 10, łabęć nad nią, 3 macice perłowy; wak smaragd, dwie perle podługowate w niey, dwie tablice szafirowe, perła wielka.

Szafir ranos rzezany wielki, mała perła.

Krzizyk z diamentow dziesięciu y trzech perł podługowatych.

Zawieszenie diamentowe na xtalt krzizyka, w niem tablic diamentowych 6, pod niem perła.

Krzizyk s dziesięci diamentow trziangulnych bes perł s smelcem. Noszenie, w ktorim we srodku smaragd wak podługowaty, tablic wyzszej diamentowych 2, nizej rubinowa; na wierzchu ranos druga kaszt s smelcem.

Noszenie, w niem tablica diamentowa rzezana; we srodku nizej rubinow 2, trzeci z wierzchu; perła mała; ta nieoddana od K. J. M.

Noszenie, smaragd we srodku; pod niem dwie tablice diamentowe a na wierzchu rubinowa, a nad nią jeszcze diamentowe, pereł małych na wierzchu dwie a na dole większa jedna.

Szkatuła wtera

T a c h a p i e r w s z a.

Zapona, święti Jerzi pieszo z mieczem, wszytek z diamentow, s smokiem y z rozami tez diamentowemi w koło.

Zapona tes mnieysza, s. Jerzy s diamentow s smokiem s tablickami tez y rozami diamentowemi około.

Zapona na nyczy diamentow y smaragdow 5, rubinow 18, diamentow 4.

Głowa Goliaszowa.

Zapona wielka, s. Jerzi diamentowy z rozami diamencikowemi; około niego perli trzi, na spodku kalekuckie.

Zapona mnieysza, na niey s. Jerzy diamentowy, na spodku wak rubin y zarno smaragdowe a na tarczy krzizyk rubinowy; pod nią trzi perły okrągłe.

Zapona, s. Jerzi z diamentem bes smelcu, około roze diamentowe y dwa adamantowe puntzy, pereł trzy.

Zapona, s. Jerzy s smokiem nieznaczem y z trzema rubiny, z smaragdem wielkiem; trzy perły małe.

Zapona, s. Jerzy diamentowy bes smelcu, z smaragdzikami y rubinkami a dwa kasty prozne.

Zapona wielka, s. Jerzi diamentowy, podle konia w nogach smok z macice perłowy; około niego trzi rubinki waki niemale, pereł szesć, krzizyk w ręku rubinowy.

Zapona, s. Jerzy albo Daniel diamentowy, nizey 2 sarnie rubinowe nie małe, ieden diament; około rubinki, smaragdy y diamenciki mnieysze.

T a c h a w t o r a.

Orzeł diamentowy s rubinkami; około niego uska złote z lancuskami y perlami, lancuskow tich niemasz; ten klejnot u p. Niemojowskiego w zastawie.

Zawieszenie, w nim tablica diamentowa, we srodku 3 tabliczki diamentowe, na spodku tablica smaragdowa, pod nią perła podługowata.

- Zawieszenie, roza diamentowa, nad nią wak rubin bes perły.

Zawieszenie, roza diamentowa, nad nią wak rubin y trzy perły.

Zawieszenie, wak rubin y wak smaragd, perła u niego.

Zawieszenie, diament na trzy granie mały, tabliczka rubinowa y smaragdowa, perły trzy.

Zawieszenie, na ktorem A litera ze trzech długich rubinow a ze czwartem małym trzigranistym y s perłą okrągłą.

Zawieszenie, roza diamentowa z rubinkiem, we srodku rubinkow trzy, około kaszt bes kamienia, pereł dwie.

Zawieszenie, na ktorem we srodku wak smaragd, trzy tabliczki rubinowe, około stron nizey tabliczka diamentowa y trzy perły.

Zawieszenie; we srodku wielka tablica szafirowa, nad nią rubin wak a 5 pereł.

Zawieszenie, w niem tablica szafirowa wielka, nad nim rubin balas.

Zawieszenie, w niem tablica szafirowa większa, nad nim rubin także balas s perłą. Zawieszenie takowez większe.

Zawieszenie takowez okrągłe, szafir balas s perłą.

Zawieszenie takowez większe.

Zawieszenie temusz równe.

Zawieszenie, szafir wielki okrągły troche rzezany, nad nim balas rubin bes perły.

Zawieszenie, nad niem balas rubin, perła na spodku iedna.

T a c h a t r z e c i a.

Zawieszenie, szafir na spodku, nad niem tak wielki balas y perła.

Zawieszenie temusz podobne.

Medogla: Judiciū Salomonis; około Salomona słupki smaragdowe, na spodku tablica rubinowa, z drugiey strony diamentowa, ieszcze tabliczek drugich osm, diamentowych 7, rubinowych 2.

Medogla: uolentiae muliebris; około niey tablic rubinowych dwie, rubinow 3 a zarno smaragdowe.

Medogla: serce rubinowe we srodku, pod niem trzy figuri umarłe, około niego dwie stoją, około tabliczek rubinowych 6 a diamentowych 7.

Zapona: Vulcanus, s smelcu białego siedząc na trzigraniem diamentcie; dwa słupki, u ktorich diamentow osm małych tabliczek, w posrodku wak rubinek, nizey diament punt, na stronie tabliczek dwie diamentowych, u nog Vulcanowych wak smaragd.

Medogla: osob pięć, białych słupkow dwa, diamentowych tabliczek trzy, rubinowych czteri.

Medogla, 6 małych diamentcikow, rubinek wak.

Medogla, około diamentcika trzy waki rubinowe, we srodku trzy.

Medogla s pięcią diamentcikow, rubinkow trzy.

Medogla mała diamentowa, rubinki dwa, szafir, smaragd.

Medogla, 3 diamenti, dwa diamenti ostre, 8 podleyszych, rubinow dziesięć

Lew złoty, w prawey nodze rubin, na piersiach smaragd, w usciech rubinek z innemi kamikami tam y sam.

Jezus z diamenty y trzy perły.

Smok z diamentow, dwu srednich y małych diamentow, rubinkow y turkosikow.

Pisczałka z rubiny y diamenty; kamika jednego niedostaie.

Noszenicko, szafir wielki bes folgi s balasem.

Noszenicko drugie, rubin balas w kascie.

Medogla, figura s ptakiem ze złota, słupek dyamentowy, rubinki trzy, około smaragdzik y diamentcik mały na wierzchu.

Medogła, figur dwie, iedna sie zamierza; diamencikow 5, rubinkow 4.

Zawieszenie, w posrodku roza diamentowa, figur dwie, koło niey 3 rubinkow.

Smaragdowych tabliczek trzi, perła na dole płaska.

Noszenie trzigraniste, na wierzchu diamenti trzigraniste, rubinek, smaragd wak s smelcem.

Zawieszenie, szafir na wierzchu, pod nim rubin balas, pod nim perły 4.

Szkatuła trzecia.

T a c h a   p i r w s z a.

Alzbant z wielkich tablic diamentowych 7, miedzy kazdą po rozy, w kazdey po 4 perel a od rozy 8.

Alzbant, w nim 6 tablic diamentowych troche mniejszych, roz siedm po 4 perły, s ktorego alzbantu sznur do bireta uczyniono.

Pas, w ktorim piętnascie diamentow, perel także wiele; tego od K. J. M. nieoddano.

T a c h a   w t o r a.

Pendent tegosz pasa, pacierzi 20, w kazdem trzi diamenti, gałek 20, w kazdej po 3 perły, gałka na końcu wielka a w niey diamentow niemało, perel 20, w ktorim pacierzu iednego z diamenty, gałki tez jedney s perlami nie dostaje.

Alzbant, w niem sztuk sidm, w kazdey po pięci diamentow ostrich. Rozy osm po 4 perły; tego trzi sztuczki małe tilko zostaią a pięc w zastawie u p. Sądeckiego.

Alzbant teyze roboti; w niem sztuk osm; ten na ma-nele rozwazony.

T a c h a   t r z e c i a.

Alzbanty dwa z workiem; sztuk trzinasce teyze roboti z diamenti ostremi mniejszemi y s perlami.

Alzbant, sztuk wielkich smaragdowych trzi, rubinowe sztuki mnieysze 4, miedzy niemi sztuk mnieyszych 8 po smaragdu y rubinkow małych.

Szkatuła czwarta.

T a c h a   p i r w s z a .

Alzbant, w niem siedm tablic smaragdowych; miedzy niemi po parze pereł wielkich, sztuk sidm.

Alzbant, dwa diamenty, trzi rubiny, smaragdy dwa y pereł wielkich osm, tegosz kleynotū ten Krol J. Mć Krolovey Jey M. Annie małżonce darował.

Alzbant, sztuk 10; w kaźdey po smaragdzie, dziesięć sztuk w kaźdey po parze pereł.

T a c h a   w t o r a .

Alzbant, 7 diamentow, rubinow 6, trzynascie sztuk po parze pereł, ten K. J. M. darować raczył K. J. M. małżonce.

Alzbant nowy, siedm rubinow wakow, pereł osm; ten iest w zastawie u p. Niemoiowskiego.

Manele teyze roboti, osm rubinow, osm pereł y te w zastawie u p. Niemoiowskiego.

T a c h a   t r z e c i a .

Alzbant z małych diamentow, rubinow osm; ten w zastawie u p. Niemoiowskiego.

Alzbant z siedm sztuk, w kaźdey po smaragdzie, pereł po parze; y ten w zastawie u p. Niemoiowskiego.

Alzbant sztuk więtszych rubinow 4, sztuki wielkich smaragdow czteri, miedzy niemi po rubinie y po smaragdzie mnieyszym na manele rozwiązaniem.

Szkatuła piąta.

Tacha pierwsza.

Pendent do pasow dwudziestu dwóch sztuk; na nich perły y diamenciki y rubinki; manele sześć diamentow, tylessz rubinow, pereł par 14.

Alzbant, w niem smaragdow siedm, iakoby punt pereł ośm.

Tacha wtora.

Alzbant albo pas z szafirow sztuk 10, pereł 10; alzbant szafirow siedm, pereł 8.

Tacha trzecia.

Alzbant z szafirow osm, sztuk pereł ośm.

Alzbant, rubinow balasow sztuk ośm, pereł par ośm miedzy niemi.

- Alzbant, rubinow sztuk wielkich balasow siedm, miedzy niemi pereł par osm.

Szkatuła szosta.

Tacha pierwsza.

Alzbant, sztuk wielkich roz rubinowych 8 z osobna, miedzy niemi sztuk 8 po parze pereł z smelcem.

Alzbant takieyze roboti, sztuk siedm wielkich roz rubinowych, miedzy niemi sztuk 8 po parze pereł.

Alzbant, roz rubinowych nie bardzo wielkich sztuk czterzascie, pereł Urianskich par 14.

Tacha wtora.

Alzbant, w niem sztuk 13 roz diamentowych; w nich smelc czerwony, pereł par 13.

Alzbant sztuk smaragdowych 18, pereł parez tak wiele,

Alzbant sztuk smaragdowych siedm, rubinowych sztuk siedm, pereł par 16.

T a c h a   t r z e c i a.

Pas z rubinkami y s perlami małemi.

Pas drugi szerzey diamenciki z rubinkami, perły tak długie jako y pirwsze.

Pendent do pasa okrągły z rubinkami, diamentami y perlami.

Skrzynie wtorey

Szkatuła pirwsza.

Łanczuch wielki; sztuk 30 y dwie s smelcem, połowica bez smelcu.

Łanczuch s smelcem w ogniwka okrągły.

Łanczuch drugi takowey formy.

Łanczuch trzeci takowysz starszy.

Łanczuch czwarti takowysz.

Szkatuła wtora.

Łanczuch w ogniwka smelcowany okrągły a połowica nie-smelcowany.

Łanczuch takowyz drugi.

Łanczuch takowyz trzeci ogniwkami więtszy y sam większy.

Łanczuch czwarti takowey roboti.

Łanczuch w ogniwka farbowane s smelcem.

Łanczuch takowysz

Łanczuch takoweyze roboti, ale ogniwka większe.

Szkatuła trzecia.

Flabellum s kamienmi rubinki, diamenti s smelcem pirwsze czarne.

Flabellum drugie z pierwszym czarnem, białem, czerwonym struszem z rubinkami, diamenti, osoba na wierzchu.

Flabellum trzecie mniejsze s pierwszym białem czarnem s kamikami, rubinki, diamenti, turkuski.

Skofia złota, diamentow 4, perli, rubinki, diamenciki mniejsze.

Czarka czarna, brzegi pozłociste.

Puska do pisma złota.

Obrączka złota smelcowana.

Szkatuła czwarta.

Łanczuch w stuczki albo ogniwka płaskie plecione smelcowane.

Łanczuch drotowany, ogniwa wielkie bes smelcu.

Łanczuch trzeci w ogniwa okrągłe s smelcem; ten nieboszczyk krol Stephan w dary do Rzima posłał.

Łancuszek w ognikwa okrągłe prosto smelcowane.

Szkatuła piąta.

Łancuszek bes smelcu pleciony, lekki barzo.

Łanczuch w ogniwka, smelc błękitny, połowica niesmelcowana.

Łanczuch, sztuki niemałe s trochą smelcu, miedzy niemi drugie plecione s smelcem; ten K. J. M. posłać raczył K. J. M. przed weselem.

Łanczuch drobny; iabłuska miedzy nim białe, smelcowane, podługowate.

Łanczuszek z iabłuskami okrągłemi, litery na niem, takze ogniwka przy nich w smelcu.

Łanczuch s słupkami s smelcem y ogniwkami płaskimi, smelcowanemi; ten K. J. M. przed weselem K. J. M. w dari posłać raczył.

Łanczuszek s płaskimi iabłki s białem smelcem w słupki złote, na nich ogniwka płaskie s smelcem.

Lancuszek, iabluska w nim smelcem podługowate czerwone a ogniwa płaskie z białem smelcem.

Lancuszek drobny drugi bez smelcu.

Lancuszek mało nie tak mniejszy.

Lancuszek bardzo drobny niewielki.

Szkatuła szosta.

Lancuch w ogniwa, iabłka i diamenty, drugie z rubinami, trzecie s perły; u niego zawieszenie z literami „Zygmunt August“ z diamentow, z koroną, z rubinami; ten K. J. M. K. J. M. w dary posłał a ta tabliczka iest: Zygmunt August.

Alzbanczik, dyamentowych tabliczek stuk siedm, perel osm.

Alzbancik, sztuk osm tabliczek rubinowych, perel par 8.

Maneli para, w kazdey po 4 stuki diamentowe y po 4 perły; ten K. J. M. K. J. M. darował.

Alzbant, diamentowych roz sztuk 5, rubinowych roz 4, perel 9.

Alzbancik na xtalt lancuszka; w niem iablek szesc podobny zarnu rubinowych a szesc iablek po dwa diamenty insze s smelcem tilko a perli miedzy nimi.

Lancuszek na ksztalt alzbantu, w niem tabliczek diamentowych pięć, perły miedzy niemi y jabluska; smelc, na koncu figura s piszczałko, w niey szafir.

Roza diamentowa y w nieyze rubinek y smaragd, diamentiki dwa, perły cztery.

W teyze skrzyni tacha, w niey szkatuła jedna z zamkiem.

W tablicy, w ktorey na wierzchu rzędow dziewięć pierścieni, w pierwszym rzędzie pierścieni niemałych 9 z szafirom.

Pierścieni mniejszych trzy, szafirow 9.

Szafirow pierścionkow pięć, z diamenty trzy, z rubinem 1.

Pierscien wielki, w niem diamentow ostrich 2, z rubinem 1.

Pierscieni 6 z diamenti, 2 z rubiny.

Pierscień z rubinem, kaszti dwa pfozne, czteri innych, w ktorich sąm kaszti prozne.

Czteri pierścionki cale.

Pierścionkow dziewięć małych.

Pierścionkow trzi, s figurami 9.

Pierścionkow czteri.

Pierścionkow s figurami 9 podlich.

T a c h a p i r w s z a.

W niey pierscieni rzędow 9; w pierwszym rzędzie z diamenti z wielkimi pierscieni pięć iednakich; szosti K. J. M. K. J. M. darował.

Z rubinami pierscieni pięć, szosti K. J. M. wziąć raczył.

S smaragdi pierscieni 6.

S diamenti mnieyszymi pierscieni 6.

S rubinami pierscieni 9.

S smaragdami pierscieni roznych 8.

S diamenti niemałemi pierscieni 9.

S rubinkami niemałemi pierscieni 8; ten K. J. M. darował K. J. Mci.

S smaragdami podługowatemi pierscieni 7.

T a c h a w t o r a.

Tablica z pierscieniami; w niey rzędow 9, ma pierscieni z rubinami waki 8, pierscieni s rubinkami ostrzemi 9, z rubinkami balasami 9, mało co rownych pierscieni 9, mało co nie takich pierscieni 9.

Ma pierścionkow z rubinkami, diamentami po 3 siedm a po dwa z rubiny y z diamenti dwa.

Pierwszy ieden s smaragdem, drugi s safirem a mnieyszych szesć.

Pierscieni małych y większych z safirami dziewięć.

T a c h a   t r z e c i a.

W niey tablica, na ktorey pierscieni rzędow dziewięć.
Pierscieni z diamenti ostremi siedm; Krol J. Mć osmy
wziąć raczeł.

Pierscieni mniejszych z diamenti ostremi dziewięć.

Takze pierscieni dziewięć.

Wielkich pierscieni dwa a pięć mniejszych.

Pierscieni małych siedm; wielkich z diamenti 9.

Pierscieni takichze dziewięć.

Z diamentami opobok 2, z rubinami pierscieni 9.

Diamentowych pierscieni w kaszcie po trzy y po czterci,
z rubinkami trzy.

Pierscionkow z diamenti małych dziewięć.

T a c h a   c z w a r t a.

W niey tablica, w ktorey 9 rzędow pierscionkow rożnych
a podłych 20.

Samaynek w puszecce od drugiego pierscionka.

Szkatuła wtora z zamkiem.

T a c h a   p i r w s z a.

W niey maneli dziewięć to iest:

Para iedna ma sztuk z diamentow 12.

Druga para ma sztuk z diamentow 10.

Para trzecia ma sztuk z diamentow 24.

Czwarta para teyze podobna sztuk 24.

Manela iedna ma sztuk diamentowych 12.

Włożyło sie do tey tachy sześć guzikow z ostremi diamentami, ktorich nie tilko w reiestrze włożyło sie; do tey ieszcze roz czternascie perłowych, w kazdey rozy po czterci perły.

T a c h a   w t o r a.

Manele s samego złota.

Alzbanti dwa mają rubinow zarn balasow sztuk osmnascie, pereł par 18.

Manel para; w niey sztuk trzi a w sztuckach po trzi diamenti a po dwa rubinow sztuk dwie, pereł par dwie.

Alzbant sztuk dwie; w iedney pereł par 15 a drugi mniejszy inakszą robotą par piętnascie.

Maneli para ma sztuk po 20 rubiny trzi, a dwa diamentow sztuk 2, pereł par 5.

Alzbant sztuk dwie, w jednej pereł 15 a drugi mniejszy inakszą robotą par piętnascie.

Maneli para ma sztuk po 20 rubiny trzi, a dwa diamentow sztuk z pereł par 5.

Alzbant sztuk dwie; w nich rubinow wak sztuk czternaście, pereł par 14.

T a c h a t r z e c i a.

Trzi klucze złote z lancuszki.

Lancuszek bez smelcu.

Manele w pancierz.

Manela, w niey sztuk diamentow rzezanych na rogi 12.

Alzbanciki we dwoch sztukach na rubinkach balasow sztuk 36.

Alzbancik, w niem sztuk dwie, rubinow 10, pereł tak wiele.

T a c h a c z w a r t a.

Skofia, w niey na wierzchu rubinkow zarn 10, pereł trzi, na dole rubinkow większych dwa, smaragdzik, diament, pereł większych czterci.

Noszenie na kształt krzizyka, w posrodku roza diamentowa, około rubinow 4, kaszt 4 na wierzchu proznych, pereł trzy.

Zapona stara albo noszenie; w niey smaragd nie cudny diament, rubin balas, pereł 5.

Noszenie, w niem kaszt prozny, niemały, na wierzchu rubin balas.

Sowka s pischalką; na wierzchu rubin, roz diamentowych dwie.

Na piszczałce diamentow dwa; rubinow, perel trzi.

Noszenie, w niem na dole tablic diamentowych dwie; wyzszy rubin balas, nad niem smaragd wak.

Noszenie, w posrodku rubin, nad niem smaragd, nizy tablic diamentowych 2.

Noszenie takiez drugie.

Zawieszenie krzyzyk z diamentow pięci; szosty na dole trziangulny, smaragd, rubinow trzy, na rogach perel pięć.

Pas albo pendent; sztuki w niem 9 wielkich z rozickami robionemi a u wierzchu smelc zielony; miedzy kazdą sztuką po trzi mniejszych, bes kamykow siedm; pod nie perel, gałka na nich s perel na lanczuskach dwunastu.

Noszenie, krzyzyk z diamentami, czteri kaszti w niem czteri prozne; rubinki na rogach czterech, perel czteri.

T a c h a   p i ą t a.

Lanczuszek z rogiem czarnem a drugi mniejszy s gałkami pozlocistemi; ephigies dni Caroli V.

Lanczuszek mały s puklikami, po połowicy ze smelcem czarnem y białem.

Lanczucha dwie sztucze plecionego s smelcem.

Lanczucha trzi sztuki s czarnem smelcem.

Sznur s ciagnionego złota.

Sztuka lanczucha w ogniwka, szafir wielki sam niecudny.

Szafir mniejszy nie cudny s perlą.

Rubin, balas sam; rubinkow balasow nie cudnych kamieni trzy, u iednego perlą.

Nosseniczko, w niem rubin wak diament trziangulny, smaragdzik, nad niem perlą, na dole twarz biała z macice perłowej; perlą niecudna wielga a siedm mniejszych.

Szkatuła trzecia.

Manele dwoie, obrączki złote szerockie s pismem: „Jesus autem transiens.“

Jablko graniste s smelcem.

Jablko okrągłe, manele w panczerz,

Obręcz; węże spięte; w niej rubinow 14. Maneli dwoie iako obrączki szerokie; w kazdej po pięci diamentow, po pięci rubinow, para perel po kraiach około.

Manele drugie takiesz, w ktorich jedno dwa kaszti bes diamentow.

Obrączki albo manele złote smelcowane.

Manele albo obrączki s smelcem białem.

Okrągłe manele drugie takie.

Jabłko do pisma na sznurze z złota ciagnionego nie wielkie; to K. J. M. wziąć raczył.

Pasek wszteki na kształt krzyżyka s smelcem, tilko galka z niego złota drobnemi galeckami.

Pasek na kształt lancuszka z kłoteczkami y ogniwkami smelcowanemi, galka u niego s textem białem smelcowanem.

Pas złoty w ogniwa plecione; galka z lancuskami y z drobnemi guziki.

Szkatuła czwarta.

Lanczuch w kłodecki długi, iedne s czarnem smelcem a drugie bes smelcu; długie ogniwka.

Lanczuszek w iabluska dęte z białem smelcem, galka s textem „in te Domine speraui“.

Jabluszek złotych iako do pisma s paskami smelcowanemi dętich na nići ośm numero, na teyze nići inakszą robotą sześć.

Klucze złote trzi z lancuskami.

Lanczuszek subtelney roboti w iabluska dęte, jako do pisma dwie niewielkie.

Sznurek iako s troche ciagnionego złota sztuczki.

Lanczuch w ogniwa płaskie okrągłe s smelcem czarnem y białem.

Lanczuch mało nie taki drugi.

Lanczuszek w iabluska, miedzy niemi perły.

Szkatuła piąta.

Lanczuch s ciagnionego złota, galki s perłami.

Lanczuch albo pas iako sznur s ciagnionego złota.

Gruszki dwie iednakie kamienne s smelcem cudnem; ten
K. J. M. wziąć raczył.

Pas płaski drotowany.

Pas biały drotowany srebrnem.

Łanczuchow trzy iednakiey roboti włoskiey nowe w kostki.

Pas tejze roboti złoty s gałkami.

Łanczuch złoty albo pendent do pasa z węzłami szerokimi,
płaskimi y z gruszką.

Skrzynia trzecia.

Szkatuła pirwsza,

T a c h a   p i r w s z a.

Inne prozne, co w nich było, pizełożono do skrzynie prop-
ter compendium.

Pas wielki staroswiecki, na axamicie cętki białe.

Pas drugi na tasmie iedwabny czerwony.

T a c h a   w t o r a   t e j z e   s k r z y n i e

Skrzinecka pirwsza.

Pereł roza. Na wierzchu pereł malich y więtszych
węzłkow albo tuzinow na kształt łanczuskow włoskich dwana-
ście; ten K. J. M. wziąć raczył.

Skrzinka wtora.

Pereł roznych papierkow dwanasie s skrzinki pierwszey
włożonych.

Kamykow prostich rownych y skła po części farbowanego,
na karteczkach tacha iedna.

T a c h a   t r z e c i a.

Szkatuła pierwsza.

W niey kamykow prostich, gagatkow, iacinthow, amete-
stów, carniolow, turkuszow y inych w papierkach, w węzłkach,

w puszeckach; potim pereł sznurkow kilkadziesiąt, pereł drobnych większych węzłów kilka.

Szkatuła wtora.

W niej połowica fraszek złotych polamanych starich albo od ornatów albo od czego inszego na kształt puntałów.

Szkatuła trzecia.

Także fraszek różnych, guzików dla kabathów, paćierzi różnych.

Szkatuła czwarta.

Turkuszów drobnych kartek kilkadziesiąt.

Sztuka krystalu trochę modrego.

Tabliczek koralowych cztery.

Łyszka z macice perłowej złamana.

Pas z macice perłowej.

Kamień w kasciech próżnych oprawnych.

Puntalików w kłóteczki sztuczek s smelcem kilkanascie.

Drobnych rzeczy inszych potrosze; z tych K. J. M. wziął puntałów y seretów sześćdziesiąt sześć; zostało ich papierów cztery, a na iednem 4.

Rinsztunki i inne rzeczy w tym sklepie.

Rząd do siodła złotego s siodłem pospołu y s siedzeniem wszystkim należy; zastawiono panu Słostowskiemu ze wszystkim jako w inuentarzu napisano; do tego należący według recognicii p. Słostowskiego.

Szabla ciągnionem złotem oprawna, w ktorej braycari y wkwoki sztukami smelcowanemi złotemi.

Korona złota, w ktorej szafirow wielkich cztery, rubinów balasów cztery; ta włożona iest do inszych coron w skrzynkę zelazną y tamże napisana.

Jabłko złote s krzyżem.

Sceptrum złote.

Wodze szcero złote z gałkami; te zastawione Solemberekowi kupcowi ze Gdańska według recognicii iego.

Andziarz złotem oprawny; rękoiesć u niego krzyształowa złotem nabiiana z turkusami dziewiąciu, s rubinami dziewięciu.

Andziarz długi złotem oprawny, smelcem napuszczony; sama rękoiesć s kamienia jaspisu, rubinkow w niey trzy, turkusow 4, diamentow dwa. Poszwy u niego złote y dwa kamyki, turkus y drugi rubin.

Andziarz złotem oprawny wszytek, na ktorim turkusow 21, rubinow 31; rękoiesć u niego kościana oprawna gęsto turkuskami drobnemi y złotem napuszczana.

Pas przy niem złoty szeroki z rubinkami y s turkusami.

Obręczy złote dwie wielkie antiquitatem węgierską znaczone, u Sulemberka kupca w zastawie.

Mieczyk złotem oprawny z axamitnemi czarnemi pochwami, s pasem, przeczkami, zamklikami y wkwką złotemi.

Szabla szczerem złotem oprawna wszystka, turkusami gęsto wszystka z wierzchu osadzona y rubinami, w ktorey niedostawa kamykow niemało.

Szabla złotem oprawna, 6 kamieñmi, braycarow 4, s tey krol Stephan zelazo wziął a oprawe p. p. Batorem dano.

Szabla złotem oprawna rzadko kamieñmi sadzona turkusami y rubinami; niektorich niedostawa kamykow.

Szabla srebrem oprawna pozłocista, braycarow w niey szesć s turkusami y rubinkami.

Pas wszytek braycarami gęstemi oprawny z workiem czerwonym zamsowem.

Szabla oprawna złotem, braycari u niey 4 y wkwka turkusami y rubinami y diamenciki sadzona na axamicie bronnatnym; s tey zelazo K. J. M. wziąć raczył; poszwy jako opisane zostały.

Szabla srebrem oprawna złocista, braycarow u niey dzieścieć; turkusami balasami osadzona na axamicie czerwonym,

Szabla s pochwami czarnego axamitu srebrem oprawna złocistemi.

Mieczyk perski złotem oprawny; poszwy skorzane naszywane złotem drotom.

Pas albo tasma złota szeroka biała, dwa kutasy.

Kubek złoty staroswiecki kamieñmi y perlami osadzony a wierzch puklasti, takze okragły oprawny.

Trąba myśliwca srebrem oprawna s sznurem oprawnem.

Obrozy pięć srebrem oprawne, wielkich psow.

Jednorozca sztuka troche większa nisz puł łokcia.

Alzbant złoty s turkusami, rubinami, s diamenty balasami.

Alzbant złoty z literami smelcowanemi na czerwonym axamicie.

Noz oprawny ze złotem, s smelcem, s turkusami, z rubinami, z rękoieścią oprawną; lancuszek złoty u niego y m usat.

Łyzka iedna złota a dwie złociste srebrne.

Widelka y noz ze złotem.

Medoglicka we złocie; około niey pereł 4, balasow 6.

Pierscionkow rozmaitych w puzderku dwadziescia.

Genealogia krolow węgierskich w puzderku.

Szkatuła z herbem coronnem Sigismundi Augusti, axamitem wewnątrz obita.

Pierscieni było szesć, to iest ieden bez folgi z wielkim diamentem ku spodkowi ostrem a wzgure tabliczka; ten K. J. M. wziąć raczył.

Drugi z diamentową tabliczką s smelcem białem.

Trzeci z rubinową tabliczką podługowatą.

Te obadwa p. p. Batorem dano.

Czwarty pierścień z tabliczką diamentową płaską s czarnym smelcem; ten K. J. M. wziąć raczył.

Piąti ze trzema tabliczkami, na wierzchu diamentowa, rubinowa y smaragdowa a po stronach kamykow 8, rubinow 4, diamentow 4.

Szosty s smaragdową tabliczką.

Kita czarna u krola Jego Mci.

Zegar wielki od xiazecia Huspucha pokoiowy y drugi zegar takze wielki; obadwa u K. J. M. na pokoiu.

Stółkow dwa axamitnych coronalnych z gąłkami złocistemi.

Item. Rzeczy przes Jego Mci pana podskarbiego pokazane, ktore sie w inuentarzach przeszłych nie naydowały.

Corona srebrna złocista, pogrzebowa z iabłkiem y sceptrum, ktora teras w Rawie schowana iest w ostatnim sklepie.

Szabla złotem oprawna, pochwy s ciagnionego drotu złotego, braycari bes kamieni s smelcem.

Kordzik Augustowski z noszami, po trosze złota koło niego.

Kordelasz złotem oprawny na axamicie czerwonym.

Tulich srebrem oprawny s perlami.

Puginał z rękoiescią złotą.

Andziarek złotem oprawny z rękoiescią koscianą.

Kubek kamienny srebrem oprawny; powiedają, ze Stephana króla węgierskiego.

Rostruchanik kriształowy oprawny srebrem.

Czarka kriształowa spadana złotem oprawna.

Szalzerka srebrna złocista niemala, na ktorey łabęć z macice z ułamaną szyią.

Czarka z białego kamienia złotem oprawna z wieckiem złotem.

Kubek kriształowy srebrem oprawny.

Szabel barwianych srebrem oprawnych na czapach z rzeźmieniem 50.

Strzemion barwianych srebrem powleconych na poły złocistych par 43.

Ostrog barwianych srebrem powleconych par 21.

Szyszakow powleconych srebrem z złocistemi skoblicami y smokami 5 a drugich z gwiazdami y s kopiami 19.

Sturmak zawarti do kierissu ieden, przyłbic trzy.

Konczarz stari oprawny bes wkwki.

Szabel prostych szesć.

Buława y trąba srebrna Nalewaykowa od cesarza Rudolpha mu posłana.

Czaprag s ciagnionego drotu srebrnego tkany.

Czapragow axamitnych y atlasowych 5 na poły zbutniałych.

Widelka srebrne w puzderku.

Kruk srebrny złocisti.

W ostatnim skleple.

W skrzini zelazney.

Corona pirwsza coronalna kamieñmi osadzona; wedle opisanja dawnego ma w sobie 9 części a dziesiąta mnieysza troche.

Pirwsza część ma w sobie kamieni większych 11, a mnieyszych 18, perel 9; wtora część ma kamieni większych 11, mnieyszych 20, perel 10. Trzecia ma kamieni większych 11, mnieyszych 19, perel 8; w tey części dwa kamieni a perły iedney z dawna niedostawa. Czwarta część ma kamieni większych 10 a mnieyszych 20, perel 10. Piąta ma kamieni większych 10, ieden zginał s stolcem dawno; mnieyszych kamieni 20, perel 10; iglicze niemasz. Szosta część namnieysza ma kamieni większych 17; ieden zginał; perel 11, iglicze niemasz. Siodma ma kamieni większych 11, mnieyszych 20, perel 10. Dziewiąta kamieni większych 11, mnieyszych 19, ieden z mnieyszych zginał, perel 10; zgadza się wszystko z opisaniem dawnem.

Wtora corona do coronacji K. J. M. należąca, ktora ma siedm części; w pirwszey części kamieni 10, perel 8; w drugiey kamieni 10, perel 7; w trzeciey kamieni 10, perel 7; w czwartey kamieni 10, perel 8; w piątey kamieni 8, zdawna dwoch niedostaie; perel 8; w szostey kamieni 10, perel 8;

w siódmej kamieni dziewięć, iednego niedostaie; pereł 8; zgadza sie we wszystkim z dawnem opisaniem.

Trzecia corona zowią ią Diadema Humagiale, w ktorey od xiążąt krolowie zwykli hold odbierać; ma w sobie części 9. W pierwszej części kamieni 20, pereł 9, także we wtorey y trzeciej części kamieni 9, pereł 9; w czwartej, piątej, w szostej, siódmej, w osmej, dziewiątej części po 10 kamieni a po 9 pereł, do tego 9 pereł na drotach; co wszystko sie zgadza s opisaniem dawnem.

Przi tych coronach iabłka dwie złociste y sceptrum iedno złociste srebrne.

Czwarta corona węgierskiey roboti, w ktorey kamieni szafirow większych 4 a rubinow 4.

Jabłko y sceptsum złote teyze corony.

Tamze corona srebrna pogrzebowa z iabłkiem y sceptrum złocistem srebrnem.

Puklerz złocisti srebrny.

Łanczuch srebrny na kształt aureum uellus od cesarza Jego Mści przes p. Stanisława Ostroroga posłany.

Krzyż złoty z drzewem krziza s., s kamieńmi s turkusem, pereł 8.

Drugi krzyż srebrny złocisty grecki.

Trzeci krzyż s pietnastą kamieni mniejszych a iednem większem y s pereł 24.

Tabernaculum złociste srebrne na kształt tablice.

Tablica grecka srebrna złocista.

Dwie tablice drzewiane, greckie obrazki.

Tabernaculum drugie greckie małe, dla chowania krziza urobione z granacikiem.

Łyszka mała srebrem opleciona.

W skrzince cyprissowey przywileie na Spiską ziemie s pieczęciami krola y radnych p. p. Węgierskich.

Puska kryształowa z reliquiami s. srebrem oprawna.

Język smoczy, gałuszka koralowa.

Burssella, ktorey tak z dawna rozumieją, ze z krziza drzewa s. zawarte iest y kości s.

Minora w stolcu srebrnem, z wirzechu krzizyk.

Skrzinecka z drobnemi rzeczami, w ktorey pieczęci iakieś z greckimi literami y burstinowy stolek; dwa listi ze złotemi pieczęciami od Carolusa.

List zielony pargaminowy tatarskiego przymierza.

Skrzinecka z reliquiami s. a osobliwie 11 tysięcy dziewic.

Reliquie na kształt monstrancii.

Dwie trąbie myśliwce, ze srebrem iedna.

W Olmarii.

Rog iednorozcowy cały z obu końców oprawny w srebrze, skorą powlecony.

Miecze dwa Pruskie i trzeci Szczerbiec.

Miecze trzi s pochwami cało srebrnemi złocistemi od papieżow krolom na wojny posłane y czapki trzi przy tichze mieczach poszelane, albo przilbicze axamitne s perłami poszyte z gronostaymi.

Miecz z pochwami złocistemi srebrnemi długi, ktorego do pasowania rycerzow uzywają.

Vbior coronacji mały Augusta krolewica.

Przywileie y prawa coronne za urzędu teraznieyszego p. podskarbiego do skarbu podane, po ktorich iest osobny spiszek, pokazowane nam są.

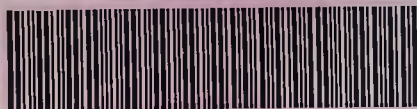
Takze dawniejsze przywileie, prawa, przimierze, transactie cesarzow, krolow, książąt, państw postronnych, ze w osobnych schowaniach widzieliśmy niemało, ktore reuidouał, przezyrzał y reiestrował sławney pamięci pan Zamoyski canclerz y hetman coronny, ale tey reuizii y inuentarza iego w skarbie niemasz; ktore te wszystkie rzeczy w tim inuentarzu specificowane tak corony iako i rinstunki y kleynoti y insze sprzęti rozmaite według przeszlich inuentarzow za rządu Jego Mści pana Firleia podskarbiego coronnego y przy bytności samego

nam pokazane, także przy bytności niektórych senatorów y urzędników coronnych, iako: Jego Mści X. Macieja Pstrokońskiego biskupa Przemyśkiego, canclerza coronnego, X. Pawła Wołuckiego biskupa kamienieckiego, Jego Mści pana Jana Carola Chotkiewicza starosti Zmudzkiego, hetmana W. X. Lith., Jego Mei pana Baltazara Stanisławskiego castelana Sanockiego, podskarbiego nadwornego, Jego Mści pana N. Konarskiego castelana Chełmskiego, y inszych z dworu K. J. M. reuidowaliśmy, inuentowali y tak wszystko iako w tym inwentarzu opisano iest, naleźliśmy; na co sie podpisuiem rękami swemi y pieczęci swe przycisnąć rozkazaliśmy. Działo sie to w Cracowie dnia VIII Augusta roku panskiego MDCVII.

Biblioteka Śląska w Katowicach

Id: 0030000582308

II 117805